

Saudi-Arabias forverrede forhold til Iran etter 2011. Konsekvens av økte indre spenninger?

Siri Grimsrud

Masteroppgave i MØNA 4592 – Masteroppgave i Midtøsten og Nord-Afrikastudier, 30 studiepoeng.

Program for asiatiske og afrikanske studier.

Våren 2013.

Institutt for kulturstudier og orientalske språk,

Universitetet i Oslo

© Siri Grimsrud

2013

Saudi-Arabias forverrede forhold til Iran etter 2011. Konsekvens av økte indre spenninger?

Institutt for kulturstudier og orientalske språk

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: OK Print Shop, Oslo

Sammendrag

Helt siden den islamske revolusjonen i Iran i 1979 har relasjonen mellom Saudi-Arabia og Iran vært preget av spenning. Begge landene ønsker, ved å spre sine respektive tolkninger av islam, å være den førende makten i den muslimske verden. I tillegg ønsker landene mest mulig innflytelse i Midtøsten generelt, og Golfregionen spesielt. I kjølvannet av den arabiske våren i 2011 har saudiske myndigheter rettet en skarp tone mot Iran. Det iranske regimet blir anklaget for å stå bak demonstrasjonene som har forekommet i Saudi-Arabias Øst-provins siden februar 2011, selv om det ikke finnes noen beviser for at dette stemmer.

Demonstrantene selv avviser alle former for kobling til Iran, og viser til at deres krav om løslatelse av politiske fanger, bedre rettigheter for sjiaene og tilbaketrekking av de saudiske styrkene i Bahrain, er rettmessige.

Iran anklages i tillegg for å blande seg inn i andre arabiske lands indre anliggender. I denne oppgaven har jeg fokusert på Syria, Bahrain og Jemen. I Syria har iranske myndigheter selv innrømmet at de bistår det syriske regimet. I Bahrain og Jemen er situasjonen mer uviss. Både det saudiske regimet og de lokale myndighetene hevder at Iran støtter opposisjonsgrupper. Men heller ikke i disse tilfellene finnes konkrete bevis.

Kan det i stedet være tilfelle at frykten for Iran er nok til å skape en skarpere tone mot landet fra det saudiske regimets side? Det virker som om både saudiske myndigheter og befolkningen har en innebygd skepsis i forhold til alt Iran foretar seg. Samtidig kan det ikke utelukkes at det saudiske regimet bruker denne frykten for å rettferdiggjøre en hard behandling av de sjia dominerte demonstrasjonene. Det er bedre å ha en ytre fiende, enn en indre fiende. I tillegg kan det finnes en frykt for at demonstrasjonene skal spre seg til den sunni-islamske befolkningen som utgjør 85-90 % av befolkningen i landet. Ved å fokusere på en utenlandsk makt kan det saudiske regimet håpe at oppmerksomheten rettes mot dette landet i stedet for mot de indre problemene.

Derfor velger jeg å konkludere at den økte spenningen i relasjonen til Iran etter den arabiske våren til en viss grad kan kobles til en saudisk frykt for hva det iranske regimet kan finne på. Samtidig er det nok også en usikkerhet i forhold til demonstrantene som gjør at regimet ser etter en ytre syndebukk, noe som for en stat er lettere å forholde seg til enn indre opposisjon.

Takk

En masteroppgave skrives ikke uten hjelp og støtte fra en rekke personer. Først og fremst vil jeg takke min veileder Bjørn Olav Utvik som gjennom sine kommentarer og råd har hjulpet meg gjennom en krevende skriveprosess.

En stor takk også til Berit Thorbjørnsrud og de andre masterstudentene som på skrive-seminarene har kommet med gode råd og oppmuntringer. Livet på lesesalen de siste månedene er blitt betydelig lettere med en del alt for lange pauser med både faglig og ikke så faglig innhold – takk de som takkes skal for det!

Tusen takk til Ingunn Lande Larsen som har tatt seg tid til å korrekturlese, og har kommet med gode råd og spørsmål. Om noen år er det min tur!

Oppholdet som hospitant ved den norske ambassaden i Riyadh gav meg muligheten til å leve i, og lære om, et annerledes og veldig spennende land. Takk for at dere tok så godt imot meg, og for mange gode dager med både utsendte, praktikanter og lokalt ansatte. Dette oppholdet gav meg også muligheten til å vende tilbake våren 2013, takk til alle de som gjorde dette oppholdet mulig, og de som tok tid i sin travle hverdag for å snakke med meg.

Hjertelig takk til alle de jeg ellers har kontaktet i forbindelse med oppgaven, om det så gjaldt innspill for intervjuobjekter eller generelle tanker omkring situasjonen i Saudi-Arabia. Ingen nevnt, ingen glemt.

Til slutt en takk til familie og venner for støtte, og mulighet til å lufte frustrasjonene som til tider har funnet sted.

Siri Grimsrud

Oslo, 1. juni 2013.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	3
TAKK	4
KART OVER SAUDI-ARABIA.....	7
1. INNLEDNING	8
1.1. TIDLIGERE FORSKNING	9
1.2. PROBLEMSTILLING	10
1.3. METODE OG ETIKK	11
1.3.1. Skriftlige kilder.....	11
1.3.2. Intervjuer.....	12
1.4. OPPGAVENS STRUKTUR	12
1.5. TRANSLITTERASJON	13
2. SKARP TONE MOT IRAN ETTER UTBRUDET AV DEN ARABISKE VÅREN.....	15
2.1. ANKLAGER OM IRANSK INNBLANDING I ANDRE LANDS INDRE ANLIGGENDER.....	15
2.2. ANKLAGER OM AT IRAN HJELPER OPPRØRERE I SAUDI-ARABIA	17
2.3. PERSONER ARRESTERT FOR SPIONASJE FOR IRAN I SAUDI-ARABIA.....	18
3. SAUDI-ARABIA – VEIEN MOT ET LEGITIMT STYRE	19
3.1. EN HETEROGEN BEFOLKNING	19
3.2. LEGITIMITET – JAKTEN PÅ ET RETTMESSIG STYRE I SAUDI-ARABIA	21
3.2.1. Tradisjonell legitimitet.....	21
3.2.2. Ideologisk legitimitet.....	22
3.2.3. Lykkeskapende legitimitet	22
3.3. TRUSLER MOT REGIMETS LEGITIMITET	23
3.3.1. Saudi-Arabia og USA – en allianse med store ringvirkninger	24
4. HISTORISK BAKGRUNN 1979 – 2011	26
4.1. 1979 – ET ÅR FOR DE STORE HENDELSER	26
4.1.1. Sjaer i Saudi-Arabia demonstrerer inspirert av revolusjonen i Iran.....	27
4.2. DEN FØRSTE GOLFKRIGEN OG DEMONSTRASJONER UNDER HAJJ	28
4.3. BEDRING AV FORHOLDET TIL SJAER OG IRAN I KJØLVANNET AV EN ISLAMSK OPPVÅKNING ...	29
4.4. NYTT ÅRTUSEN – NYE UTFORDRINGER	30
4.4.1. Forholdet til Iran endres til det verre.....	31
5. DEN ARABISKE VÅREN KOMMER TIL SAUDI-ARABIA?	33
5.1. FORSØK PÅ EN SAUDISK ARABISK VÅR	33
5.1.1. "Vredens dag" mislykkes.....	34
5.2. DE SAUDISKE SJAENE VISER MOTSTAND	35
5.3. SAMMENSTØT I AWAMIYYA FØRER TIL NYE SPENNINGER.....	36
5.4. ARRESTASJONEN AV AL-NIMR FØRER TIL YTTERLIGERE ESKALERING.....	37
5.5. IKKE LENGER KUN SJAENE?.....	38

6. HVA HAR IRAN GJORT FOR Å BLI OPPFATTET SOM EN YTRE FIENDE?	40
6.1. ULIKE OPPFATNINGER OM DEN ARABISKE VÅREN	40
6.2. IRAN OM OPPRØRENE I SAUDI-ARABIA	41
6.3. BAHRAIN – SJIADEMONSTRASJONER MED IRANSK SYMPATI	42
6.4. JEMEN – KONFLIKT PÅ SAUDI-ARABIAS DØRSTOKK MED IRANSK DELTAGELSE?	43
6.4.1. <i>Irans pragmatiske interesser</i>	45
6.5. SYRIA – BORGERKRIG MED IRANS HJELP	45
7. KONKLUSJON	47
7.1. IRAN EN YTRE TRUSSEL FOR REGIMETS SIKKERHET?	48
7.2. IRAN - EN INDRE TRUSSEL?.....	49
7.3. DEMONSTRASJONER – EN VERKEBYLL FOR REGIMET?	50
7.4. IRAN EN SYNDEBUKK FOR SAUDISK KONFLIKT?	52
7.5. INDRE STRIDIGHETER OG IRAN.....	53
8. LITTERATURLISTE	54
VEDLEGG	64
A. OVERSIKT OVER OPPRØR:	64
B. KARIKATUR	71

1. Innledning

På morgenen den 15. august 2012 ble oljeselskapet Saudi Aramco angrepet av et datavirus i det som blir omtalt som det mest omfattende dataangrepet i verden noensinne. Viruset slettet tre fjerdedeler av alle dokumenter, e-poster og andre filer på Aramcos datamaskiner, noe som ble erstattet med et brennende amerikansk flagg (Perlroth 2012). Mansur al-Turki, talsmann for innenriksdepartementet, bekreftet at det var snakk om et angrep fra en organisert gruppe utenfor landets grenser, uten å nevne hvilke(t) land. Han understreket at "the attack failed to reach its ultimate goal, which was to stop the flow of Saudi oil" (Mahdi 2012). Kilder i det amerikanske utenriksdepartementet rettet straks oppmerksomheten mot Iran, Saudi-Arabias erkefiende, uten at noen beviser ble gitt (AFP 2012).

Hackerangrepet var en av flere saker som under hospitantoppholdet mitt i Riyadh høsten 2012 gjorde meg oppmerksom på en stadig økende spenning mellom Saudi-Arabia og Iran.

Hendelsen fant sted i en tid der Midtøsten var preget av den arabiske våren, som startet i desember 2010. Det som begynte som en desperat manns handling i Tunisia, spredte seg raskt til å bli en regional bølge med krav om bedre levevilkår, og endring av styresett. I Tunisia, Egypt, Libya og Jemen førte dette til at landets ledere gikk av. Det har også funnet sted demonstrasjoner i andre land, som foreløpig ikke har ført til et lederskifte. Dette gjelder blant annet det som har utviklet seg til en borgerkrig i Syria, og en spent situasjon i Bahrain. Men også i land som Oman, Jordan og Marokko har det forekommet demonstrasjoner med krav om reformer.

Saudi-Arabia blir gjerne trukket frem som et unntak når det kommer til den arabiske våren, selv om det har forekommet demonstrasjoner med krav om økte rettigheter til befolkningen. Informant B, en akademiker fra kong Faysals senter for forskning og islamske studier (13.05.2013 [intervju]), stilte spørsmålsteget ved om hendelsene i Saudi-Arabia kan sammenlignes med hendelser i land som har opplevd den arabiske våren. "Uprising? Can you call it an uprising? There are fewer people [demonstrating] than in London a few years ago, and fewer deaths [compared to Egypt, Tunisia etc.]" Likevel vil jeg, på bakgrunn av redegjørelsen om demonstrasjonene i Saudi-Arabia i kapittel fem, hevde at det har funnet sted en liten vår i Saudi-Arabia. Hendelsene de to siste årene savner sidestykke i landets historie.

Demonstrasjonene som har funnet sted i Saudi-Arabia har foregått i store deler av landet, men mest oppmerksomhet er blitt rettet mot landets Øst-provins (*al-Sharqiyya*). Provinsen er dominert av sjiamuslimer, en del av befolkningen som tradisjonelt er blitt sett på som en

mulig femtekolonne for regimet i Iran. Derfor spør jeg i denne oppgaven om det finnes en sammenheng mellom de to viste tilstandene av økt spenning, altså innenriks i Saudi-Arabia, og i landets forhold til Iran.

1.1. Tidligere forskning

Forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran har vært fokus for en rekke akademiske arbeider. Hovedvekten av disse arbeidene er knyttet opp mot de to landenes forhold til USA. Et eksempel er Andrew Scott Coopers (2011) bok *The Oil Kings: How the US, Iran, and Saudi Arabia Changed the Balance of Power in the Middle East*. Studier som omhandler kun forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran er mer sjeldne. Gwenn Okruhlik, professor i statsvitenskap med fokus på den arabiske halvøy (2003:113), mener dette forholdet burde være av spesiell interesse siden landene kontrollerer 65 % av verdens oljereserver, samt 33 % av naturgassreservene. I tillegg fremhever Anoushiravan Ehteshami, professor på universitetet i Durham (2013:1), at forholdet mellom de to landene er viktig for regionens stabilitet, et område av verden som i stor grad har vært preget av krig og konflikt.

Saudi-Arabia og resten av Golfregionen har ikke fått like mye oppmerksomhet i akademiske arbeider som Levanten, Egypt, Iran og Tyrkia. Christopher M. Davidson, tilknyttet instituttet for studier i Midtøsten og Islam ved universitetet i Durham (2012:1), peker på at Golfregionens store olje- og gassproduksjon har ført til at landene stadig blir viktigere i den globale økonomien. Dette mener han vil føre til en økende interesse for området. I tillegg har Saudi-Arabia har en spesiell posisjon blant verdens muslimer som fødested for religionen, men på tross av denne statusen har Saudi-Arabia vært et lite studert land. Landet har strenge regler for utstedelse av visum, noe Professor Mamoun Fandy (1999:16) påpeker førte til at av de som skrev om landet, var det få som faktisk hadde vært der, og som dermed manglet kunnskap. Det faktum at femten av nitten terrorister 11. september 2001 kom fra Saudi-Arabia, førte til at oppmerksomheten raskt ble rettet mot landet, både av politikere, journalister og akademikere (Meijer & Aarts 2012:4).

Akademiske arbeider om Saudi-Arabia har i særdeleshet fokusert på utenrikspolitikken som landet fører, spesielt i forbindelse med samarbeid med de andre arabiske Golflandene. De senere årene har det i tillegg kommet en vesentlig litteratur omhandlende innenrikspolitiske forhold i Saudi-Arabia. Madawi al-Rasheed er en saudisk akademiker som i tillegg til å skrive boka *A History of Saudi Arabia* (2002), også har tatt for seg de religiøse lærdes, (*ulama*),

innflytelse i det politiske liv i *Contesting the Saudi State: Islamic Voices from a New Generation* (2007).

Både Mamoun Fandy (1999) og Stéphane Lacroix (2011) har bidratt med forskning på opposisjonelle bevegelsers historie i Saudi-Arabia. Mens Fandy (1999) har fokusert på en rekke ulike bevegelser i Saudi-Arabias historie, gjør Lacroix et dypdykk i *Sahwa*-bevegelsen, som dominerte på 1990-tallet. I tillegg har Thomas Hegghammer tatt for seg fremveksten av militant islamisme i boka *Jihad in Saudi Arabia: Violence and Pan-Islamism since 1979* (2010). I norsk akademia har også Stig Stenslie bidratt med kunnskap om Saudi-Arabia, blant annet gjennom boka *Saudi-Arabia Inc. Verdens mektigste familiebedrift* (2010) som redegjør for oppbygningen av kongefamilien og hvordan denne familien styrer landet som et selskap.

Mitt studie vil konsentrere seg om forholdet mellom innenrikspolitik og utenrikspolitik, et område som det ikke er blitt fokusert på når det kommer til den akademiske dekingen av Saudi-Arabia. For å forstå et lands forhold til omverdenen, mener jeg det er viktig å først forstå hva som skjer internt i landet, og dermed forstå landets handlinger ut i fra dette. Samtidig er forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran viktig i forhold til den globale situasjonen. En for spent stemning kan blant annet føre til en høy oljepris, som igjen vil kunne skape store utfordringer på verdensmarkedet.

1.2. Problemstilling

Problemstillingen min vil være: *Er Saudi-Arabias økte spenning til Iran etter utbruddet av den arabiske våren en konsekvens av økte indre spenninger?*

For å finne ut av dette spørsmålet et det visse årsakssammenhenger som kan være mulig. De saudiske myndighetene kan bruke Iran som et påskudd for å få fokuset bort fra de opprørene som finner sted i deres eget land, i frykt for at dette skal utgjøre en trussel mot deres styre. Samtidig kan regimet også være genuint bekymret for at Iran skal utnytte disse urolighetene til sin egen fordel. Eller det kan være at det hele er en mellomting mellom disse to ytterpunktene?

For å svare på problemstillingen vil jeg stille tre spørsmål i resten av oppgaven. For det første, hvordan har det saudiske regimet gitt uttrykk for en økt spenning i forhold til Iran? For det andre, hva har skjedd i Saudi-Arabia under den arabiske våren? Til slutt hva Iran har gjort som kan ha ført til at Saudi-Arabia har fått et mer anstrengt forhold til landet under den arabiske våren.

1.3. Metode og etikk

Saudi-Arabia er et land det ikke er lett å bedrive forskning om, mye på grunn av mulighetene for å få tilgang til landet, men også på grunn av de begrensninger som finnes når det kommer til presse- og ytringsfrihet. Ifølge Freedom House (2012) er mediesamfunnet i Saudi-Arabia blant de mest undertrykte i den arabiske verden, og landet rangeres som ikke fritt når det kommer til pressefrihet. De nyheter som dekkes i saudiske medier, må derfor kunne antas å være nært tilknyttet den offisielle, saudiske linjen. For mine studier som blant annet skal se på hva det saudiske regimet har uttrykt i forhold til demonstrasjonene i landet og forholdet til Iran, blir de lokale mediene en kilde til å finne ut av dette.

Samtidig er det slik at i et sterkt kjønnssegregert samfunn, slik Saudi-Arabia er, kan det være problematisk å få til møter med det motsatte kjønn. Da jeg våren 2013 vendte tilbake til Riyadh på feltarbeid var jeg klar over at dette kunne bli et problem siden mine ønskede intervjuobjekter var menn. Kvinner i Saudi-Arabia bedriver sjelden studier av politikk og historie. Men dette løste seg fint ved at jeg kunne komme til deres arbeidsplasser, eller som i et tilfelle, møte de på et av Riyadhs mange internasjonale hoteller.

1.3.1. Skriftlige kilder

Jeg har tatt i bruk en rekke skriftlige kilder; bøker, akademiske artikler, avisartikler og sosiale medier. På grunn av denne oppgavens fokus på den arabiske våren, som er en relativ ny hendelse, er det begrenset med faglitteratur, spesielt om Saudi-Arabia som ikke regnes som en del av denne bevegelsen. Toby Matthiesen artikkel *A Saudi Spring?: The Shi'a Protest Movement in the Eastern Province 2011-2012* (2012) er et unntak. For å få en større forståelse av hva som har skjedd i denne perioden i forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran har jeg derfor fokusert på internasjonale medier og saudiske medier.

Når det gjelder de saudiske mediene har jeg først og fremst konsentrert meg om de engelskspråklige mediene på grunn av begrensede arabiskkunnskaper. Derfor må jeg ta forbehold om at dette kan gi et skjevt bilde av nyhetsdekningen. Det er mulig at medier som retter seg mot et engelskspråklig publikum fokuserer på andre nyheter og vinklinger enn de arabiskspråklige, blant annet på grunn av et ønske om å vise et positivt bilde av landet til de mange utlendingene som har tilgang til disse mediene. Samtidig har det ikke manglet på relevante artikler for min studie, derfor mener jeg at dette ikke har skapt for store problemer i sammenheng med denne oppgaven.

Av de saudiske mediene er det i hovedsak tre aviser som har blitt mest brukt. Den panarabiske avisen *Asharq al-Awsat* har hovedkontor i London, men eies av *Saudi Research and Marketing Group*. Derfor har avisen en egen saudisk utgave. Selskapet er også eier av *Arab News*, en av de to store saudiske engelskspråklige avisene, der *Saudi Gazette* er den andre (Cochrane 2007). I tillegg har jeg i visse tilfeller også brukt det statlige nyhetsbyrået i Saudi-Arabia, *Saudi Press Agency* (SPA) og i Iran, *Fars News Agency* (FNA), siden disse utgir nyheter som kommer rett fra regimene.

1.3.2. Intervjuer

Gjennom å supplere med intervjuer i masteroppgaven, ønsket jeg å videre underbygge mine observasjoner. Jeg valgte å fokusere på å kontakte akademikere siden tidligere erfaring med myndighetspersoner i Saudi-Arabia har vist at de er lite villige til å uttale seg om Saudi-Arabias forhold til andre land. Resultatet ble fire avtaler med fem personer, som har tilhørighet til ulike akademiske miljøer i Riyadh. To av informantene har hatt, eller har fortsatt, en tilknytning til regimet gjennom arbeid i departementer eller andre offentlige institusjoner. De tre siste har ingen tilknytning til regimet. Dette skillet skulle vise seg å være merkbart i mine samtaler med informantene.

Når det gjaldt ikke-kontroversielle temaer, slik som den historiske relasjonen mellom Saudi-Arabia og Iran, fikk jeg mye og god informasjon av alle informantene. Men ved mer kontroversielle spørsmål, som Irans innblanding i Saudi-Arabia i dag, ble det raskt klart at de med regimetilknytning ikke var interesserte i å svare. Informantene uten regimetilknytning var mer åpne for å problematisere et slikt spørsmål, selv om også de viste en uvilje mot å grave alt for dypt i temaet. Dette må sees på som en gjenspeiling av den kontrollen som føres i det saudiske samfunnet. Derfor har jeg valgt å anonymisere alle kildene mine, unntatt en, Dr. Salih A. al-Rajhi, professor i statsvitenskap ved instituttet for diplomatiske studier i Riyadh. Han understreket at det ikke var noen problemer med å referere til hans navn siden uttalelsene er hans alene, og har ingen tilknytning til hva det saudiske regimet måtte mene. Informantene ble gjort kjent med mitt arbeid med masteroppgaven ved avtale av møter, i tillegg opplyste jeg nærmere om dette under intervjuene, der det også ble gitt muntlig samtykke.

1.4. Oppgavens struktur

I resten av oppgaven vil jeg redegjøre og argumentere for hvorvidt Saudi-Arabias forverrede forhold til Iran siden 2011 kan kobles til at det i samme periode har oppstått økte spenninger internt. Kapittel to redegjør for hvordan saudiske myndigheter har rettet en skarp tone mot

Iran under den arabiske våren, noe som viser konteksten for resten av oppgaven. I kapittel tre gjør jeg rede for Saudi-Arabias opprinnelse og den politikk som ble ført for å skaffe kongefamilien legitimitet. Denne kunnskapen er viktig for å forstå bakgrunnen for en del av de valgene regimet i Saudi-Arabia har tatt. Kapittel fire gir en innføring i den historiske bakgrunnen for både opprør i Saudi-Arabia og landets forhold til Iran siden 1979. Jeg velger å ta utgangspunkt i 1979 siden dette året var av avgjørende viktighet for utviklingen av relasjonen mellom Saudi-Arabia og Iran. Samtidig forekom det flere viktige hendelser internt i Saudi-Arabia dette året.

Kapittel fem omhandler hva som har skjedd i Saudi-Arabia under den arabiske våren. På grunn av oppgavens omfang vil det ikke være plass til å ta med alle de hendelser som har forekommet siden februar 2011. Jeg fokuserer på en rekke viktige hendelser som belyser en generell tendens. Derimot har jeg laget en oversikt over alle de demonstrasjoner jeg har kommet over gjennom mitt arbeid med oppgaven. Denne er lagt med som vedlegg bakerst i oppgaven (vedlegg A). Kapittel seks viser hva Iran har gjort under den arabiske våren som kan være avgjørende for et mer negativt ladet forhold til Saudi-Arabia. Jeg har valgt å fokusere på hvordan Iran har forholdt seg til opprørene i Saudi-Arabia, samt Bahrain, Jemen og Syria. Mens Bahrain og Jemen er Saudi-Arabias naboland, har Syria en nær allianse med Iran. Kapittel sju oppsummerer og forsøker å svare på problemstillingen gjennom å belyse de spørsmålene jeg har stilt her i denne innledningen. Oppfattes Iran som en reell trussel av de saudiske myndighetene, eller bruker de den anspente relasjonen mellom landene i det som er en vanskelig situasjon innenriks?

1.5. Translitterasjon

Når det kommer til translitterasjonen av arabiske ord og egennavn har jeg forholdt meg til en forenklet skrivemåte med bruk av vokalene /a/, /i/ og /u/, uten markering av lange vokaler. Jeg har valgt å se bort fra bruk av diakritiske tegn for å skille mellom ulike lyder for, for eksempel /s/. Når det gjelder *hamza* og *ayn*, vil disse ikke bli markert i begynnelsen eller slutten av ord, men bli markert med /ʔ/ inne i ord. Når det gjelder bestemt artikkel al-, skrives den alltid slik og med liten /a/, også i de tilfeller der den i uttale assimileres med den påfølgende konsonanten.

Avvik fra denne skrivemåten forekommer i to tilfeller. For det første i ord som brukes mye på norsk, for eksempel Saud og Mahmoud Ahmadinejad. For det andre gjelder dette egennavn på personer i referanser der jeg forholder meg til det som er skrevet i kilden. Arabiske

fremmedord settes i kursiv. Prefiksene *ibn* og *bin*, sønn av, er gjensidig utbyttbare. Når det kommer til Saud-familien bruker jeg konsekvent *bin* siden dette virker å være den mest brukte formen. Ellers brukes *ibn* siden dette er mest brukt i arabisk dagligtale.

2. Skarp tone mot Iran etter utbruddet av den arabiske våren

Two individuals have been charged in New York for their alleged participation in a plot directed by elements of the Iranian government to murder the Saudi Ambassador to the United States with explosives while the Ambassador was in the United States (USDOJ 2011).

Denne uttalelsen kom fra det amerikanske justisdepartementet i oktober 2011. En amerikansk iraner med dobbelt statsborgerskap, og en iraner som tidligere hadde vært medlem av spesialstyrkene til Iran, *al-Quds*, var pågrepet. De to skal ha vært i Mexico på jakt etter assistanse fra en gruppe som tradisjonelt har bedrevet narkotikahandel. Planen om et antatt drapsforsøkt på den saudiske ambassadøren til USA, Adil A. al-Jubayr, kom svært overraskende på eksperter på iransk utenrikspolitikk. Spesialisten på Golfområdet, Eman Ragab (2011), trekker frem at det i akademiske miljøer oppstod tvil om det iranske regimet virkelig stod bak planen. Innblandingen av meksikanerne syntes ukarakteristisk for *al-Quds* styrken, som er fullt kapabel til å gjennomføre en slik operasjon med lang erfaring med arbeid med terroraktiviteter i utlandet.

Det iranske regimet nektet hardnakket for at dette hadde rot i virkeligheten. I november 2011 rapporterte *Reuters* (Pomeroy 05.11.2011), at de iranske myndighetene mente den arresterte iraneren i virkeligheten var medlem av en anti-regime gruppe. Reaksjonene fra Riyadh var sterke, og de samarbeidet tett med amerikanerne for å finne ut mer om hva som hadde skjedd. Daværende kronprins Nayif bin Abdulaziz Al Saud, kommenterte at "there can be no compromise with Iran concerning the assassination bid" (al-Naja 01.11.2011).

Omstendigheten rundt det hele er fortsatt uklare. I mai 2013 omtalte *Huffington Post* (Sledge 08.05.2013) den ene av de to tiltalte som bipolar, og at planen var langt fra ferdigstilt da de ble pågrepet. Sannsynligvis var dette kun noen enkeltpersoner som ville ta loven i egne hender. Likevel mener jeg at dette viser noe av hva som ligger bak spenningen mellom Saudi-Arabia og Iran. Tanken om at dette kunne være en ordentlig iransk plan, virket ikke fremmed for det saudiske regimet.

2.1. Anklager om iransk innblanding i andre lands indre anliggender

Iran er, ifølge tidligere etterretningssjef, prins Turki bin Faysal bin Abdulaziz Al Saud, et land som det saudiske regimet ønsker et nært samarbeid med, først og fremst med tanke på sikkerheten i regionen. Men han sier også at Iran "has chosen a different policy that constantly undermines regional security and provokes foreign interventions, which it claims it is trying to get rid of" (Asharq al-Awsat 18.01.2012). Han understreker at dersom Saudi-

Arabias interesser eller sikkerhet på noe punkt blir truet, så vil de ”use all available options to defend our interests, and national and regional security”. I forbindelse med den arabiske våren har Iran vært aktive retorisk sett i de konfliktene som har oppstått. Spesielt har dette vært tilfelle i Syria, men også i Saudi-Arabias naboland Bahrain og Jemen. Dette har fått saudiske myndigheter til å anklage Iran for å blande seg inn i andre lands indre anliggender. Om situasjonen i Bahrain (se kap. 6.3 for mer om opprørene i Bahrain), der saudiske styrker gikk inn for å hjelpe regimet i landet mot det som i hovedsak var et sjiaopprør, vektlegges det fra offisielt saudisk hold at Iran har

no right to breach the sovereignty of the Kingdom of Bahrain or to interfere in its affairs, or the affairs of any other Gulf State, or to attempt to deprive Bahrain of its legitimate right of seeking the help of the Gulf Cooperation Council [GCC] Peninsula Shield force (Asharq al-Awsat 02.04.2011).

Samtidig som Saudi-Arabia hevdet at Iran kun skapte uroligheter i landet, trakk det saudiske regimet frem at det var deres rett som GCC-land å gå inn i landet. De skulle opprettholde sikkerheten og freden, og dermed beskytte landets befolkning. Dr. al-Rajhi (18.05.2013 [intervju]) understreker at det var regimet i Bahrain som bad om hjelp fra de andre Golflandene. Deres oppgave skulle være å beskytte landets regjeringsbygg, ikke å hjelpe til med å undertrykke demonstrantene, slik det iranske regimet har hevdet. Saken har vært en kime til økt spenning mellom Iran og Golflandene. Mishari al-Zaydi, en saudisk, regimetro spaltist i *Asharq al-Awsat* (07.04.2011), trekker frem at dette sannsynligvis ikke vil endres før Iran ”stops interfering in the affairs of Gulf societies, inciting the Shia politically, and planting spies inside the region.” Irans mål er, ifølge al-Zaydi (07.04.2011), å oppnå hegemoni i regionen. Spørsmålet om Iran prøver å fremskaffe atomvåpen eller ikke, mener han kun er et middel for å oppnå dette målet. Dette bekreftes av informant A, akademiker og tidligere offentlig embetsmann (13.05.2013 [intervju]), som mener at atomvåpensaken like mye handler om å spre usikkerhet og uro i regionen, som å faktisk skaffe slike våpen.

Under et møte for GCC-landenes utenriksministre i desember 2012 i Manama, Bahrain, utbroderte den saudiske utenriksministeren, prins Saud bin Faysal bin Abdulaziz Al Saud, dette synspunktet: ”Iran has repeatedly ignored warnings not to interfere in the affairs of Arab countries” (Gulf Daily News 24.12.2012). Han fortsatte med å si at Iran på bakgrunn av den arabiske våren bruker ”the circumstances to interfere in Arab internal affairs and we would have understood their stand if it is for the good, unfortunately it is spreading sectarian divide” (Gulf Daily News 24.12.2012).

2.2. Anklager om at Iran hjelper opprørere i Saudi-Arabia

Mistenksomheten mot Iran har spredd seg også til å gjelde opptøyer som har funnet sted i Saudi-Arabia, spesielt i den sjiadominerte Øst-provinsen. Tidligere redaktør i *Asharq al-Awsat*, Tariq Alhomayed, (01.12.2011) trekker likhetstrekk mellom den arabiske våren og opptøyene i Øst-provinsen. "What happened in Qatif in Saudi Arabia recently is precisely the same thing that happened in Bahrain." Den saudiske utenriksministeren, prins Saud, uttalte om innblanding i andre staters indre anliggender, at det saudiske regimet

completely reject [this], as we do not interfere in the internal affairs of others. We are a state based on Islamic Sharia law, and we will not accept any reproach from those who believe that there is something that they do not accept in this regime (Asharq al-Awsat 10.03.2011).

Professor Abdullah al-Otaibi (02.01.2012) er en av flere som har advart sjiaene mot Iran. Landet mobiliserer til enhver tid agenter, mener han, dersom de ser det som ønskelig. Det beste for sjiaene vil da være å opprettholde lojaliteten til deres hjemland, og holde seg borte fra Iran, som kun vil utnytte dem i henhold til iranske interesser. al-Zaydi (09.10.2011) fremhever at urolighetene i Øst-provinsen handler om konfrontasjoner mellom Iran og Saudi-Arabia. Sjiittisk ungdom blir brukt av Iran som er på jakt etter mer innflytelse i regionen. Han hevder at saker som statsborgerlige rettigheter, sekterisk toleranse og sivile rettigheter blir fremhevet for å heve demonstrantenes legitimitet. Innenriksdepartementet har lagt vekt på at de menneskene som har lagd uro er påvirket av at "A foreign country is trying to undermine national security by inciting strife in Qatif" (al-Jazeera 04.10.2011). I forbindelse med en hendelse i Awamiyya i oktober 2011, som jeg vil komme tilbake til i kapittel 5, kommenterte innenriksdepartementet som følger:

They started their disturbing acts against the Public peace at the behest of a foreign country seeking to undermine the security and stability of the homeland in blatant interference in national sovereignty [...] The Ministry of Interior will deal with any mercenary or misled person by force and will strike with an iron fist whoever wishes to do so (SPA 04.10.2011).

Den saudiske journalisten Dr. Hamad al-Majid, (18.10.2011) fokuserer på viktigheten av å ikke dømme sjiaene som en gruppe, men se på individene som står bak disse handlingene. Stormuftien, Abdulaziz Ibn Abdullah Al al-Shaykh, som er landets ledende religiøse autoritet, uttalte i forbindelse med uroen i november 2011 at demonstrantene "have masters abroad who dictate orders to them. They do not belong to us or to this country (al-Dani 26.11.2011)." Mens regimet tar avstand fra de som angivelig har bånd til Iran, oppfordrer de befolkningen i de urolige områdene til å snakke fornuft med disse menneskene, som ifølge stormuftien "have been deceived and exploited" (al-Dani 26.11.2011). Vinteren 2011 ble det publisert en rekke

karikaturer av sjiaer i saudisk presse. En av disse viste en demonstrant ved siden av et skilt med Qatif på, som kaster brannfakler styrt av en ukjent hånd, forstått som en fremmed makt (al-Yaum 25.11.2011; vedlegg B).

2.3. Personer arrestert for spionasje for Iran i Saudi-Arabia

Den 19. mars 2013 rapporterte det statlige nyhetsbyrået, SPA (19.03.2013), at 18 personer hadde blitt arrestert for spionasje. 16 av disse var saudiere fra Riyadh, Mekka, Medina og Øst-provinsen, i tillegg til en iraner og en libaneser. De var blitt arrestert for mistanke om at de arbeidet med informasjonsinnhenting fra flere installasjoner i landet for en fremmed makt. Etter mye frem og tilbake med utsagn fra ulike myndighetshold, ble det den 26. mars bekreftet av myndighetene at:

The preliminary investigations, the physical evidence that has been collected, and the statements made by the defendants in this case reveal direct links between the cell and the Iranian intelligence service (al-Qahtani & al-Saleh 27.03.2013).

De arresterte skal jevnlig ha fått finansiering i bytte mot informasjon og dokumenter om installasjoner i landet. Dr. Abdullah al-Askar, leder for den utenrikspolitiske komiteen i *shura*-rådet, kommenterte til avisen *Asharq al-Awsat* (al-Qahtani & al-Saleh 27.03.2013) at den iranske regjeringen ”is trying to spread corruption and sedition.” Dr. Asaad al-Shamlan, en saudisk akademiker, sier i samme artikkel at forholdet mellom de to landene er på sitt verste siden 1990-tallet. Kort etter arrestasjonen kom en uttalelse fra 37 sjiageistlige avviste anklagene og hevdet at myndighetene brukte spionasjeanklagene for å øke de sekteriske spenningene, og dermed distrahere sunniene i landet fra å stille krav om reformer (McDowall 10.04.2013). Den 21. mai uttalte innenriksdepartementet ifølge SPA (21.05.2013) at de hadde arrestert ti personer til, åtte saudiere, en tyrker og en libaneser, mistenkt for spionasje for Iran. Dette fører det totale antallet opp i 27 etter at en libaneser som ble arrestert i mars, senere ble løslatt på grunn av mangel på beviser. Ingen beviser, selv om regimet hevder at de har det, har blitt offentliggjort. Dermed er det fortsatt stor usikkerhet om de arresterte faktisk har spionert.

3. Saudi-Arabia – veien mot et legitimt styre

Saudi-Arabia er det eneste landet i verden i dag som er direkte oppkalt etter sin herskerfamilie. Saud-familien har styrt over deler av den arabiske halvøy gjennom tre saudiske riker. Det første riket ble etablert i 1744 som et samarbeid mellom Muhammad bin Saud, emir i Dir'iyya, en landsby som i dag er en del av Riyadh, og stamfar til dagens herskerfamilie, og den islamske forkynneren Muhammad ibn Abd al-Wahhab. Abd al-Wahhab førte en streng tolkning av islam, senere kalt *wahhabisme* (Ulrichsen 2011:63). Hans lære tok utgangspunkt i at Gud er den eneste som skal tilbes (*tawhid*). Dette prinsippet mente han var fraværende på midten av 1700-tallet. Da var det vanlig med tilbedelse av graver, overtro og avhengighet av hellige menn som skulle være bindeleddet til Allah. Muslimene måtte i stedet vende tilbake til den renhet som var i religionen på profeten Muhammads tid, og finne inspirasjon og kunnskap først og fremst fra Koranen, i tillegg til profetens tradisjon (*sunna*) (Hopwood 1982:32-33). Mens Abd al-Wahhab ønsket å rense islams fødested, var Muhammad bin Saud drevet av et ønske om makt over et størst mulig landområde. Alliansen ble konsolidert gjennom ekteskap mellom familiemedlemmer, noe som har fortsatt helt frem til dagens Saudi-Arabia (Wilson & Graham 1994:38).

Det andre saudiske riket varte under store deler av 1800-tallet, mens det tredje og siste saudiske riket ble grunnlagt i 1932 av Abdulaziz bin Abdulrahman bin Faysal Al Saud (Ibn Saud) etter at han hadde kjempet siden 1902 for å samle den arabiske halvøy til ett rike (Ulrichsen 2011:63). Landet styres i dag som et dynastisk monarki der Ibn Sauds sønner innehar de viktigste maktposisjonene. Gjennom familieråd bestemmes hvem som anses å være skikket til å bli konge. Nåværende kong Abdullah bin Abdulaziz Al Saud har styrt siden 2005 og oppfattes som en reformvennlig konge (Wagemakers 2012:25). al-Shaykh-familien, som er Abd al-Wahhabs etterkommere, er førende blant landets *ulama*, som fortsatt innehar en viktig posisjon i det saudiske samfunnet (Wilson & Graham 1994:35,39).

3.1. En heterogen befolkning

På begynnelsen av 1900-tallet var befolkningen i stor grad preget av nomadevirksomhet og tilhørigheten var til stamme, klan og region. Lojaliteten til andre enn disse var ofte svært skiftende og preget av stor mistenksomhet overfor mennesker utenfra (Wilson & Graham 1994:29). Samtidig fantes det, og finnes fortsatt, en religiøse segmentering av samfunnet. Landet defineres som 100 % muslimsk i landets *Basic Law of Governance* fra 1992, her kalt grunnordning (*al-nizam al-asasi*). Koranen, og profetens *sunna* fremheves i grunnordningens

artikkel 1 som det som utgjør landets grunnlov (MOFA 2005). Underforstått menes sunni-islam, nærmere bestemt *wahhabismen*. I praksis betyr dette at ingen andre religioner har rett, eller mulighet, til å opprette gudshus i landet. Et unntak er landets sjiamuslimer, som utgjør mellom ti og femten prosent av befolkningen, som har fått tillatelse til å bygge sjiamoskeer siden 1990-tallet. Likevel begrenses deres religiøse liv. Sjiitiske barn må for eksempel gå på skoler der sunni-islam læres bort. Flesteparten av landets sjiaer bor i den oljerike Øst-provinsen, hvor de i visse områder utgjør flertallet av befolkningen (Davidson 2012:143). Tradisjonelt er det tre hovedretninger av sjiaislam, der omkring 80 % av de saudiske sjiaene hører til hovedretningen, kalt tolverretningen. Denne retningen erkjenner tolv imamer der den siste forsvant i 874. De mener at denne imamen, (*mahdi*), lever i en skjult tilværelse, før han en dag kommer tilbake for å opprette et rettferdig rike. Denne oppfatningen står i sterk kontrast med enhetstroen som kjennetegner *wahhabismen*. Samtidig er denne formen for sjiaislam også førende i Iran, noe som har ført til mistenkeliggjøring av landets sjiaer (Vogt 09.10.2012).

Under konsolideringen av landet tok regimet i bruk en rekke virkemidler for å pasifisere og marginalisere sjiaene. Blant annet oppfordret de nye herskerne flere tusen sunnier til å slå seg ned i de østlige områdene. En rekke nye byer og kommersielle sentra ble bygget, noe som sjelden kom områdets sjiaer til gode (ICG 2005:2). Samtidig er et sivilt samfunn nesten fraværende. Muligheten for politisk organisering for å arbeide for økte rettigheter er dermed begrenset, noe som kommet til uttrykk ved at det ikke finnes offisielle kanaler der befolkningen kan uttrykke sin misnøye (Fandy 1999:10).

Grunnordningen sier at den saudiske befolkningen har i oppgave å samarbeide med staten for å fremme godhet og fromhet, noe som skal gjøre at uenighet i landet unngås. I artikkel 12 fremheves nasjonal enhet som viktig, noe som gjør at staten skal forby alt som kan lede til uenighet, oppvigleri og splittelse (MOFA 2005). I forbindelse med at iranske pilegrimer demonstrerte under den store pilegrimsreisen til Mekka, (*hajj*), på 1980-tallet ble en *fatwa*¹ utgitt om at demonstrasjoner, spesielt under pilegrimsferden, ”results in great evil and serious ruin”. Myndighetene må dermed forhindre mennesker fra å gjøre dette ”due to its evil consequences on the pilgrims and others” (Alifita ukjent dato). Forbudet mot demonstrasjoner

¹ En *fatwa* er en religiøs veiledning utstedt av *ulama*, basert på tolkning av Koranen og profetens *sunna* (Vogt 14.08.2012).

har vært førende i forhold til regimet helt siden etableringen av staten i 1932, sammen med ønsket om å skape mest mulig legitimitet omkring regimet.

3.2. Legitimitet – jakten på et rettmessig styre i Saudi-Arabia

For å sikre seg makten, samt å få befolkningen til å godta Saud-familien som landets herskerfamilie, har regimet søkt å bygge opp en regimelegitimitet. Sosiologen Seymour Lipset (1981:64) hevder at legitimitet handler om den kapasiteten et regime har til å etablere, og holde på, en tro blant befolkningen om at de eksisterende politiske institusjonene er de mest passende for samfunnet. Den makt som et regime utøver skal på en eller annen måte være gjenstand for en enighet mellom de som styrer og de som styres (Østerud 2005:31). Det saudiske regimet har basert sin legitimitet på i hovedsak tre former for legitimitet; tradisjonell, ideologisk og lykkeskapende.

3.2.1. Tradisjonell legitimitet

Tradisjonell legitimitet baserer seg på at de som hersker har rett til å gjøre det gjennom arv. Historien brukes til å rettferdiggjøre at nettopp denne familien styrer det aktuelle landområdet. Saud-familiens legitimitet spores tilbake til at de har styrt over store deler av området siden 1700-tallet (Niblock 2006:11). Denne legitimiteten har mest feste i Najd, den regionen Saud-familien stammer fra. I resten av landet finnes andre familier som har styrt i perioder. Av den grunn startet Ibn Saud en konsolideringsprosess for å kunne påberope seg tradisjonell legitimitet hos resten av befolkningen.

På samme måte som samarbeidet med Abd al-Wahhab og hans etterkommere ble konsolidert, ble ekteskap brukt som en form for å sikre seg lojalitet blant befolkningen. Ibn Saud tok seg koner fra alle de viktigste stammene i landet, noe som resulterte i 36 sønner som dannet utgangspunkt for den videre arverekkefølgen (Stenslie 2010:16). Det var vanskelig å få til en felles saudisk nasjonalitetsfølelse. Stammene har gjennom historien fortsatt å bruke deres løse organisering uavhengig av styresmaktene. For å forsøke å bedre forholdet til styresmaktene har stammeledere og andre viktige personer i ulike lokalsamfunn blitt invitert til rådslagning (*majlis*) med styresmaktene i den gjeldende regionen, slik at de kan si sin mening om ulike saker. Ved siden av å la stammene bli hørt, har dette like mye vært en måte for myndighetene å vise frem seg selv og deres makt på (al-Rasheed 2002:81).

For å gjøre landet lettere å styre, arbeidet Ibn Saud for at den i stor grad nomadebestående befolkningen skulle bosette seg. Det ble skapt en rekke jobbmuligheter som krevde bofasthet, samt andre materielle goder som fulgte med et slikt levemønster. Med et endret

bosettingsmønster håpet regimet at den tradisjonelle levemåten til beduinene skulle avta, noe som så ville føre til at de faste mønstrene for lojalitet ble svakere (Wilson & Graham 1994:30). Politikken var vellykket. Mens det på begynnelsen av 1900-tallet var en befolkning der neste alle var beduiner, var det i 1979 kun 20 % av befolkningen som fortsatt levde på denne måten (Rugh 1979:60-61).²

Den tradisjonelle formen for legitimering av styret kommer likevel i bakgrunnen for den ideologiske legitimeringen av staten, som har skjedd i hovedsak gjennom fremheving av religionen.

3.2.2. Ideologisk legitimitet

Det islamske uakseptable (*fitna*) kobles gjerne til tider med store uenigheter mellom stammene. Ifølge det saudiske regimet ble denne konflikten løst under et religiøst sanksjonert lederskap som maktet å gjenetablere en korrekt religiøs praksis gjennom samarbeidet med de geistlige (Partrick 2009:7). Den til enhver tid sittende saudiske kongen ønsker dermed, i tillegg til å være statsoverhode, å være en form for religiøs leder for kongedømmets troende. En ideologisk legitimitet innebærer et politisk system som arbeider for aksept gjennom å fremheve og forsvare et spesielt trossystem, som er relevant for hvordan samfunnet er satt sammen (Niblock 2006:10). Ibn Saud, og senere hans sønner, har gitt *ulama* mulighet til å legitimere politiske beslutninger ved å utstede *fatwaer*. I 1986 tok daværende kong Fahd bin Abdulaziz Al Saud tittelen ”Vokter av de to helligedommene” (*khadim al-haramayn al-sharifayn*) for å vektlegge viktigheten Saudi-Arabia har i den muslimske verden på grunn av at landet huser de to helligste muslimske byene, Mekka og Medina (Stenslie 2010:48).

Samtidig er det slik at *ulama* knyttes til regimet gjennom et førende prinsipp om lojalitet til de styrende (*wali al-amr*) (al-Rasheed 2007:50). Regimet kontrollerer hvem som får posisjoner i det religiøse apparatet, noe som minsker muligheten for en religiøs opposisjon (Davidson 2012:50). Familien har dermed blitt så nært knyttet til religionen, at kritikk av dem virker som å være kritikk av enhetstroen, det bærende fundamentet i *wahhabismen*.

3.2.3. Lykkeskapende legitimitet

Davidson (2012:49) trekker frem at Saudi-Arabias overlevelse i stor grad kommer som en følge av uskrevne, uttalte sosiale kontrakter mellom de styrende og den lokale befolkningen.

² Nyere tall er vanskelig å finne, men sannsynligvis har antallet blitt enda mindre, slik at det i dag kun er et fåtall beduiner som lever et omflakkende liv.

Han kaller dette for en legitimitet som oppstår på grunn av at myndighetene skaper en form for tilfredshet og velstand i befolkningen. Professor Giacomo Luciani (2005:80-81) påpeker at forekomsten av olje i Midtøsten, og spesielt i Golflandene som innehar 65% av verdens oljeforekomster, har hatt en avgjørende innvirkning på konsolideringen av det regionale statlige systemet. I Saudi-Arabia ble oljen oppdaget i 1936 og var i løpet av noen få år den viktigste inntektskilden til regimet (Saudi Gazette 18.05.2008). Oljeinntektene gjorde det mulig for Saud-familien å bygge opp et enormt statsapparat som skulle kontrollere bruken av de enorme inntektene, samt gi insentiver til befolkningen (Stenslie 2010:61). Mens Ibn Saud kastet gullmynter til befolkningen, har hans sønner bygget en velferdsstat. Regjeringen gir lavkostlån for kjøp av boliger og eiendom. Universitetsstudenter betaler ikke skolepenger eller husleie, og de får stipender mens de studerer. I tillegg er bensin, vann og elektrisitet subsidiert. Alle helsetjenester er gratis, saudierne har ikke verneplikt og betaler ikke skatt (Wilson & Graham 1994:35-36).

En slik fordelingspolitikk kan i stor grad knyttes til at Saudi-Arabia er en renteniststat. En renteniststat innebærer en stat som får alle sine inntekter fra resten av verden og direkte inn i statskassen, og ikke fra sitt eget samfunn. Mens det i ikke-oljeland er slik at staten er støttet opp av samfunnet og må ta seg betalt av befolkningen gjennom skatt for å kunne betale for de tjenester staten skal tilby, er situasjonen en annen i renteniststater. Her finansieres staten gjennom eksport av naturressurser, noe som gjør at det er staten som støtter samfunnet, gjennom å distribuere denne inntekten gjennom ulike velferdsordninger (Luciani 2005:90-91). En slik pengebruk gir befolkningen alt de trenger, og så lenge dette er tilfellet, har regimet en legitimitet i befolkningen. Dette brukes også gjerne i en forklaring på fraværet av demokrati i Golfregionen. Så lenge befolkningen er fornøyd, oppstår det ingen krav om politisk representasjon av befolkningen i regimet (Ross 2001:333).

3.3. Trusler mot regimets legitimitet

Selv om Saudi-Arabia ikke har gjennomgått en revolusjon som det Egypt, Tunisia og Jemen har gjort, har også det saudiske regimet en del utfordringer. På 1970-tallet gjorde en svært høy oljepris til at det var mulig for de saudiske myndighetene å etablere et omfattende velferdssamfunn. Resultatet ble en kraftig befolkningsvekst, og i dag er over 55 % av befolkningen ungdommer eller unge voksne. Disse tar stadig mer utdanning, samtidig som det finnes færre jobber tilgjengelig. Arbeidsledigheten er stigende, og det blir stadig vanskeligere for regimet å møte befolkningens forventninger om et bedre statlig system. På grunn av den kraftige befolkningsveksten er en opprettholdelse av dagens velferdssamfunn

nivå mye mer kostbart enn tidligere (Sager 2005:238-239). Men til forskjell fra i for eksempel Egypt, har Saudi-Arabia et velferdssystem som hjelper de arbeidsløse, som enn så lenge fungerer.

Likevel kan disse endringene føre til at regimets legitimitet trues, noe som kan minske muligheten til å bruke pengeoverføringer og tilbud om innflytelse som middel for å kooptere viktige grupper i samfunnet. Slike grupper vil stadig forvente seg mer av de styrende i utbytte mot deres fortsatte lojalitet, noe som ikke alltid vil være mulig (Selvik 2010:18). Samtidig finnes en stadig økende usikkerhet rundt kongefamiliens fremtid. I 2006 ble et tronfølgeråd opprettet, bestående av Ibn Sauds gjenlevende sønner og en del av hans sønnesønner, som skal sikre at fremtidige maktovertakelser går velordnet for seg. Likevel finnes det en usikkerhet om hva som kommer til å skje den dagen et generasjonsskifte kommer (Stenslie 2012:43-44). Det finnes en mulighet for at usikkerhet om arverekkefølgen kan skape konflikter innad i kongefamilien, noe som igjen kan resultere i et splittet samfunn. Regimets legitimitet vil dermed kunne trues, noe som kan resultere i krav fra befolkningen om å endre styret av landet.

3.3.1. Saudi-Arabia og USA – en allianse med store ringvirkninger

Niblock, professor i arabiske golfstudier ved universitetet i Exeter (2006:12), understreker at han mener at legitimitet kan oppnås gjennom å føre en utenrikspolitikk som søker å nå krav om nasjonal verdighet og sikkerhet. Da Saudi-Arabia i 1945 inngikk en avtale med USA, brukte landet sin sterke interne legitimitet til å gjennomføre en utenrikspolitisk handling. Jo sterkere legitimitet en stat har, jo mer fritt vil en hersker stå i forhold til landets utenrikspolitikk. Saudi-Arabias utenrikspolitikk har tradisjonelt omhandlet to hovedpoeng; indre sikkerhet i forhold til mulige farer innenlands, samt sikkerhet i forhold til omverdenen. Men det har alltid vært den indre sikkerheten som har vært i fokus (Nonneman 2005:318).

Dermed må inngåelsen av et samarbeid med USA sees i denne sammenheng. Alliansen var usannsynlig. Mens USA var den eneste makten som ville komme fra andre verdenskrig sterkere enn før krigen begynte, var Saudi-Arabia fortsatt preget av å være et fattig stammesamfunn med en lite utbygd infrastruktur. Men landene fant et samarbeid gjensidig nyttig. For Saudi-Arabia betydde samarbeidet med USA hjelp til å bygge landets infrastruktur, samt militær trening og utstyr fra amerikanerne. For USA ble Saudi-Arabia en viktig leverandør av olje, samt en alliert i den kalde krigen. Landet ble et stabilt område i en region preget av uro (Lippman 2012:251-252).

Forholdet mellom USA og Saudi-Arabia ble senere bare sterkere, og alliansen har overlevd en rekke kritiske hendelser, der terrorangrepene mot USA 11. september 2001, er det alvorligste (Niblock 2006:165). Med tanke på USAs betente forhold til Iran helt siden revolusjonen i 1979, kan man ikke uten grunn skille mellom Saudi-Arabias forhold til Iran, og Saudi-Arabias forhold til USA. Davidson (2012:169) hevder at siden Saudi-Arabia huser en god del amerikanske militære, noe som er en viktig del av landets forsvar, kan ikke det saudiske regimet gå imot USAs politikk i forhold til Iran. Likevel velger jeg i denne oppgaven å fokusere lite på USA og hvordan landet spiller inn på den politikken som Saudi-Arabia fører. Jeg mener at det finnes nok av elementer mellom de to landene som kan forklare problemstillingen, og at det derfor ikke er nødvendig å fokusere på et tredje land for å se på relasjonen mellom Iran og Saudi-Arabia.

4. Historisk bakgrunn 1979 – 2011

På 1970-tallet var Saudi-Arabia preget av stigende oljeinntekter, som førte til en stor tilstedeværelse av vestlige arbeidere. Det saudiske samfunnet ble preget av materialisme, vestlige varer og økt korrupsjon. Misnøyen vokste blant islamister som mente at islam og dets verdier var under angrep og stod i fare for å forringes. Det saudiske regimet, mente islamistene, hadde feilet i å beskytte både islam og muslimene ved å ikke møte denne faren på en tilstrekkelig god måte (Fandy 1999:3). I likhet med hva Abd al-Wahhab en gang gjorde, bestemte noen saudiere seg for å rydde opp i samfunnet. En av disse var Juhayman al-Utaybi, en tidligere korporal i nasjonalgarden og student ved det islamske universitetet i Medina. Han mente at kongefamilien var ansvarlig for en religiøs og moralsk løssluppenhet i landet. Den 20. november 1979 ledet al-Utaybi en gruppe rebeller som stormet stormoskeen i Mekka under morgenbønnen. Over to hundre personer ble drept i de over to uker lange kampene mellom rebellene og regimets styrker (Wilson & Graham 1994:57-59).

Paradokset med denne hendelsen er at regimet, som et forsøk på å hindre flere angrep, til en viss grad kom opprørernes krav i møte. Myndighetene rettet fokus på kongefamiliens religiøse tilknytning. Overvåkingen av potensielle uromomenter ble intensivert, samtidig som det religiøse politiet fikk frie tøyler. Kvinners rettigheter ble mer begrenset, og vestlige innflytelse ble mindre fremtredende. Landet som helhet ble ført i en mer konservativ retning (Wilson & Graham 1994:59). Men resultatet ble også at den islamistiske opposisjonen holdt seg rolig i en rekke år.

4.1. 1979 – et år for de store hendelser

Angrepet på stormoskeen i Mekka skjedde samme år som Saudi-Arabia med stor frykt så på utfoldelsen av den islamske revolusjonen i Iran. Inntil 1979 hadde forholdet vært preget av Nixon-doktrinen, USAs politikk i regionen som baserte seg på et nært samarbeid med Saudi-Arabia og Iran (Cooper 2011:44) Likevel var ikke relasjonen mellom de to landene nær. Saudierne var skeptiske til den iranske sjahen og hans politikk, selv om de saudiske myndighetene ikke oppfattet landet som en trussel mot sikkerheten i regionen, noe som endret seg radikalt med den islamske revolusjonen (Dr. al-Rajhi 18.05.2013 [intervju]). Saud-familien så på det nye regimet i Iran som en trussel for hele regionen, og de fryktet en spredning av revolusjonen til andre land. Det islamske regimet i Iran, ledet av Ayatollah Ruhollah Khomeini, ønsket å konkurrere med Saudi-Arabia om religiøs innflytelse i den muslimske verden (Okruhlik 2003:115). Siden regimene i begge landene baserer sin

legitimitet på religionen, må de alltid begrunne sine posisjoner og handlinger ut i fra islamske verdier og plikter. Da kun 15 prosent av verdens muslimer er sjiaer, må det iranske regimet arbeide hardere for å oppnå en ledende posisjon i den islamske verden, enn det sunni-islamske Saudi-Arabia må. (Chubin & Tripp 1996:48-49; Vogt 09.10.2012).

Midtøstensspesialist på *U.S. Army War College*, Dr. W. Andrew Terrill (2011:6), påpeker at de første årene etter revolusjonen var preget av at Iran var aktivt involvert i spredning av propaganda, i tillegg til forsøk på undergraving av de arabiske monarkiene. Khomeinis sterke anti-vestlige og anti-monarkiske holdninger førte til at saudierne følte at trusselen fra Iran økte ytterligere. Saudi-Arabias samarbeid med ”den store satan,” USA, gjorde at regimet i Iran ofte kom med uttalelser der de tok avstand fra det saudiske regimet (Chubin & Tripp 1996:15). Ariel Jahner, masterstudent tilknyttet utenriksdepartementet i USA, (2012:40) hevder i tillegg at regimet i Iran flere ganger understreket at de mente at det saudiske regimet, da forstått som Saud-familien ikke var de rette til å styre over islams to helligste steder, Mekka og Medina.

4.1.1. Sjiaer i Saudi-Arabia demonstrerer inspirert av revolusjonen i Iran

Irans propaganda mot de saudiske myndighetene førte til at myndighetene i Saudi-Arabia kom til å se på Iran som en viktig trussel for landets interne sikkerhet. al-Rasheed (2002:156) trekker frem at Irans retorikk mot Saudi-Arabia var til inspirasjon for demonstrasjoner som fant sted blant sjiaene i Øst-provinsen i 1979 og 1980. I starten av landets historie var sjiaene en stille minoritet. I sunni-dominerte områder fremhevet de ikke sin egen religion, men prøvde å unngå å vise sin forskjellighet. Laurence Louër, forsker ved *Sciences Po* i Paris med fokus på minoriteter i Midtøsten, (2012:223-224) trekker frem at sjiaene følte at de hadde fått en del goder av Ibn Saud under konsolideringen av landet. Det ble blant annet etablert to religiøse domstoler for sjiamuslimer, en i Qatif og en i Hufuf i Øst-provinsen. Saud-familien førte heller ikke en undertrykkende politikk overfor sjiaene i denne perioden. Det aller viktigste var at staten holdt seg stabil. Med oppdagelsen av olje ble et godt forhold med sjiaene enda viktigere for det saudiske regimet. Det aller meste av oljerikdommen befant seg i den sjiadominerte Øst-provinsen, og i bytte mot uproblematisk tilgang til oljen, vokste en lojalitetspakt frem mellom sjiaene og regimet, der sjiaene ble garantert et relativt fredelig liv (Louër 2012:225). Etter hvert som det ble synlig hvordan andre samfunn i Øst-provinsen nøt godt av oljeinntektene begynte misnøye å oppstå. Sjiadominerte byer ble liggende bak i moderniseringsprosessen og sjiabefolkningen hadde vanskeligheter for å få seg arbeid i en provins med mange arbeidsmuligheter (ICG 2005:3).

På *Ashura*, en sjiamuslimsk helligdag, i november 1979 kom det i Qatif, en sjiadominert by i Øst-provinsen til sammenstøt med politiet. En rekke sjiamuslimer, med Organisasjonen for den islamske revolusjonen på den arabiske halvøy (OIRAP) i fronten, hadde ignorert forbudet som fantes mot å markere helligdagen offentlig. Den religiøse markeringen utviklet seg til en politisk markering med kamprop for revolusjonen i Iran og Ayatollah Khomeini. Flere demonstranter ble drept, og mange arrestert i sammenstøt med regimets sikkerhetsstyrker. Louër (2012:229) omtaler demonstrasjonen som godt planlagt og som et første skritt på veien til å gjøre sjiaene mer religiøst og politisk bevisste.

4.2. Den første Golfkrigen og demonstrasjoner under *hajj*

OIRAP ble drevet i eksil til Iran, til et regime som de i utgangspunktet delte en rekke ideer med. Begge var motstandere av stater som de mente skapte et kunstig skille mellom muslimske samfunn. I tillegg var de negative til ideen om at én familie skulle ha rett til å styre over et territorium. Men da den langvarige iranske krigen mot Irak brøt ut i 1980, gikk Iran bort fra en politikk med ønske om spredning av revolusjonen, til å konsentrere seg om sin egen stats sikkerhet. Livet i eksil tærte derfor på organisasjonen som måtte rette seg etter det iranske regimet. Noen år senere flyttet OIRAP til Syria og endret navn til Reformbevegelsen (Louër 2012:230-235).

Det saudiske regimets forhold til Iran ble også påvirket av krigen mellom Iran og Irak som varte til 1988. På grunn av en fortsatt frykt for den islamske revolusjonen, støttet Saudi-Arabia sin arabiske nabo Irak. Det iranske regimet oppfattet krigen som uprovosert fra sin side, og var dermed kritisk til den saudiske støtten til Irak. De oppfattet den saudiske støtten som et bevis på at landet var fiendtlig innstilt til Iran (Chubin & Tripp 1996:10). Kanskje var det på grunn av krigen at de iranske myndighetene på 1980-tallet uttrykte et ønske om at de iranske pilegrimene skulle kunne demonstrere under *hajj*. Statsviterne Shahram Chubin og Charles Tripp (1996:17) hevder at de saudiske myndigheten hadde vanskelig for å stå imot kravet på grunn av at den islamske revolusjonen fortsatt var populær hos en del mennesker i Golfregionen, blant annet i deres egen sjiabefolkning, og de ville derfor ikke provosere noen. Men alt endret seg i 1987, da over 400 pilegrimer, de aller fleste iranere, ble drept av saudiske sikkerhetsstyrker under en demonstrasjon (Terrill 2011:6). Hendelsene fra den gang er fortsatt uklare, men konsekvensen ble et forverret forhold mellom Saudi-Arabia og Iran. Riyadh kuttet de diplomatiske båndene til Iran i 1988, noe som førte til at Iran på sin side boikottet *hajj*, en viktig kilde til inntekter for det saudiske regimet (Okruhlik 2003:116).

4.3. Bedring av forholdet til sjiaer og Iran i kjølvannet av en islamsk oppvåkning

I 1989 døde Ayatollah Khomeini, og Irans nye styre hadde en mer pragmatisk fremgangsmåte overfor omverdenen. Hovedformålet var ikke lenger å spre revolusjonen til andre, omkringliggende land, men heller å sikre landets overlevelse i størst mulig grad gjennom fredlig sameksistens (Chubin & Tripp 1996:18). Iraks angrep på Kuwait i 1990 var med på å gjøre forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran bedre. Saudi-Arabia hadde lenge forsøkt å mekle for å unngå en eskalering i konflikten om oljepolitikk mellom Irak og Kuwait (Gause 2010:100-101). Denne gangen ble det derimot fort klart at Saudi-Arabia ikke ville støtte Irak, og da irakiske missiler traff saudisk territorium søkte saudierne hjelp fra amerikanerne. Fra Irans side var de ikke positive til amerikansk deltagelse, og tilstedeværelse i regionen, men samtidig hadde de forståelse for at Saudi-Arabia gikk til dette skrittet av sikkerhetspolitiske hensyn (Okruhlik 2003:116).

I 1991 gjenopprettet Riyadh de diplomatiske forbindelsene med Iran (Gause 2010:130). De to iranske presidentene på 1990-tallet, Ali Akbar Hashemi Rafsanjani og Muhammad Khatami, bidro til at forholdet til Saudi-Arabia ble stadig bedre. Ifølge Dr. al-Rajhi (18.05.2013 [intervju]) forstod begge at det var i Irans interesse å ha et godt forhold til Saudi-Arabia, og resten av Golflandene, først og fremst for å unngå å bli isolert fra omverdenen. Khatami ble i 1999 den første iranske presidenten som besøkte Riyadh (Terrill 2011:6). Også i Saudi-Arabia var det et større ønske om bedring i forholdet til Iran, noe som ble understreket i kjølvannet av 11. september 2001. Det saudiske regimet ble sjokkert over det faktum at femten av nitten terrorister var saudiske statsborgere, og forholdet til USA ble satt på en stor prøve (Gause 2010:136). Den økte skepsisen mot regionen som helhet, og islam spesielt, fra Vestens side, gjorde at Saudi-Arabia og Iran kom nærmere hverandre. I januar 2002 ga de blant annet ut en felles uttalelse om at de fordømte vestlige mediers angrep på islam, samt at de snakket åpent om et sikkerhetssamarbeid i regionen (Okruhlik 2003:122). ”This was the golden stage of the relationship between Saudi Arabia and Iran” (Informant A 2013 [intervju]).

Det bedrede forholdet til Iran gjorde at det saudiske regimets syn på sjiaene også endret seg. Skepsisen rundt hva som var sjiaenes agenda var mindre enn tidligere. al-Rasheed (1998:121) viser til at sjiaene på 1990-tallet fokuserte på en mer diskret form for motstand ved at de i denne perioden begynte et arbeid for å hevde sin gruppeidentitet gjennom å fokusere på historiske og kulturelle elementer. I 1993 fikk mange av lederne for OIRAP komme tilbake, og en ny lojalitetsed ble sverget til Saud-familien. Samtidig ble det avholdt flere nasjonale dialoger mellom regimet og ulike grupperinger. Fortsatt var det ingen fullstendig religiøs

frihet, men de fikk blant annet mulighet til å bygge sjiamoskeer i Øst-provinsen (Louër 2012:236-238).

Likevel var det fortsatt noen sjiaer som valgte en voldelig linje for å kreve økte rettigheter. Den 25. juni 1996 tok en bombe i Khubar livet av nitten mennesker og skadet flere hundre (Hegghammer 2010:73). Gruppen *Hizbullah al-Hijaz* ble funnet skyldig i angrepet. Gruppens navn er inspirert av Ayatollah Khomeini, som omtalte hele Saudi-Arabia som Hijaz, det saudiske området som omfatter både Mekka og Medina, med sikte på å underminere legitimiteten til Saud-familien (Louër 2012:231). Selv om denne hendelsen var unik når det kom til sjiamuslimske angrep i landet i denne perioden, var situasjonen en annen blant en del av sunni-befolkningen.

En intens offentlig debatt fant sted på begynnelsen av 1990-tallet der en rekke populære og innflytelsesrike islamske forkynnere uttrykte sin misnøye med regimet. Kalt for oppvåkings sjeiker, (*sahwa*), motsatte disse personene seg den amerikanske tilstedeværelsen som hadde kommet i kjølvannet av Golfkrigen i 1991. Selv om en *fatwa* ble utstedt fra *ulama* til støtte for amerikanske styrkers nærvær, mente bevegelsen at regimet ikke lenger verken levde eller tjente i takt med det samfunnet de levde i (Commins 2009:176-177). Mens al-Utaybi i 1979 kun hadde hatt støtte av et par hundre, skulle den nye bevegelsen vise seg å være landsomspennende med titusener av unge som fulgte de ulike sjeikenes taler. Men *sahwa*-bevegelsen manglet noe helt sentralt for å kunne bli en lengevarende aktør i det saudiske samfunnet, nemlig støtte fra innflytelsesriket nettverk som kunne hjelpe de å stå imot regimets undertrykkelse. Da dette ikke var tilfelle, opphørte bevegelsen i 1994 (Lacroix 2011:3,201,267).

4.4. Nytt årtusen – nye utfordringer

Selv om *sahwa*-bevegelsen forsvant på andre halvdel av 1990-tallet, oppstod det igjen sunni-islamsk motstand mot regimet på 2000-tallet. Sterkt påvirket av invasjonen av Irak i 2003, fant det sted en rekke terroraksjoner i Saudi-Arabia. Thomas Hegghammer (2010:1,227) påpeker at Talibans fall i Afghanistan førte til at et stort antall saudiske islamister vendte tilbake til Saudi-Arabia. Denne gruppen av mennesker som kom til å gå under navnet al-Qa'ida på den arabiske halvøy (AQAP), tok på seg ansvaret for en rekke terrorangrep mot vestlige interesser i landet i de neste årene som en protest på vestliges tilstedeværelse i regionen. Gruppen har dermed blitt holdt ansvarlig for over 300 dødsfall, og flere tusen skadde. Regimets forsøkt på å knuse bevegelsen, førte til at mange av medlemmene av AQAP

flyktet til Jemen, der de fortsatt har tilholdssted. Antall angrep på både vestlige og saudiske mål har siden gått ned. Men bekjempelse av terrorisme fortsetter likevel å være en av de viktigste sakene for regimet i Saudi-Arabia.

Krigen i Irak i 2003 var også starten på en ny oppblomstring av sjiamuslimsk motstand. *International Crisis Group (ICG)* (2005:5-6) trekker frem at forestillingen om at den lenge undertrykte sjiabefolkningen i Irak kanskje skulle få styre landet, økte selvtilliten til sjiaene i Saudi-Arabia. Ønsket om bedre rettigheter for de saudiske sjiaene kom igjen til overflaten, og flere hundre saudiske sjiaer dro til Irak for å hjelpe deres sjiamuslimske frender. Den økte aktiviteten til sjiaene førte til misnøye i regimet, som fortsatt hadde store vansker med islamistene. I mars 2004 ble flere aktivister arrestert, og overvåkingen av landets sjiaer ble intensivert (ICG 2005:5-6). En svært turbulent tid innenriks ble kombinert med at forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran igjen ble anspent. Det var ”the honeymoon that didn’t last long” (Dr. al-Rajhi 18.05.2013 [intervju]).

4.4.1. Forholdet til Iran endres til det verre

Tradisjonelt hadde triangelet Irak, Iran og Saudi-Arabia kjempet innbyrdes om innflytelse i området. Saddam Husseins Irak utgjorde en trussel mot regimene både i Saudi-Arabia og Iran, og virket derfor som en buffer mellom landene (Abdo 2013:52). Da Saddam Hussein ble fjernet, åpnet det seg et maktvakuum i regionen, som både Saudi-Arabia og Iran ønsket å fylle (Wehrey, Karasik, Nader, Ghez, Hansell & Guffey 2009:ix). Da en koalisjon mellom den kurdiske alliansen og en allianse mellom en rekke store sjiagrupperinger vant valgene i 2005, åpnet det seg en mulighet for Iran (Gause 2010:162). Iran søkte å støtte det nye regimet i Irak, hvis sjiabefolkning utgjør 65 % av befolkningen (Jahner 2012:44). Denne støtten har omfattet alt fra diplomati og økonomiske investeringer til etablering av iranske klienter innen det irakiske politiske systemet, noe som har ført til at Iran i dag er en viktig makt i irakisk innenrikspolitik. Det iranske regimet har også bidratt med våpen og opplæring til sjiamillitser, som har utført terrorhandlinger mot blant andre amerikanske styrker (Terrill 2011:48-49).

Samtidig som Iran bygget opp en viktig posisjon i forhold til Irak, begynte de en kampanje som tok sikte på å delegitimere Saud-familien. Gjennom å fokusere på landets forhold til USA gjentok de tidligere utsagn om at Saudi-Arabia kun er en agent for USA i regionen. På grunn av det nære forholdet til USA kunne saudierne heller ikke støtte opp om opposisjonsbevegelsene i Irak, som stod i direkte motstand til amerikanerne (Gause 2010:179).

Iran fikk derfor et overtak i kampen om Irak, noe som var vanskelig å svelge for det saudiske regimet. Valget av Mahmoud Ahmadinejad til Irans president i 2005 endret også relasjonen i betydelig grad. Retorikken overfor omverdenen, og spesielt Saudi-Arabia, kom igjen til å handle om det saudiske regimets legitimitet til å styre over de to hellige byene (Ehteshami 2013:127).

Da de amerikanske styrkene trakk seg ut av Irak i 2011, var Irak en viktig iransk alliert og den tidligere triangelkonflikten var lagt på is. Iran var geopolitisk på sitt største i regionen siden tidlig på 1970-tallet (Ehteshami 2013:20). For Saudi-Arabia virket trusselen fra Iran igjen mer reell, siden det store nabolandet Irak ikke lenger kunne virke som en buffer.

5. Den arabiske våren kommer til Saudi-Arabia?

No Arab-Muslim can tolerate tampering with the security and stability of Egypt by intruders who have infiltrated the brotherly people of Egypt in the name of freedom of expression (Saudi Gazette 30.01.2011).

Denne uttalelsen kom fra kong Abdullah til den egyptiske presidenten Husni Mubarak under en telefonsamtale i januar 2011. Det saudiske regimet tok avstand fra protestene i Egypt som de mente bestod av en rekke opprørere som var ”inciting Fitnah (chaos) and tampering with Egypt’s security and stability” (Saudi Gazette 30.01.2011). Den arabiske våren ble møtt med usikkerhet i Riyadh i frykt for hva en endring av de arabiske regimene i regionen ville føre til. Med regimeendringene i Egypt og Tunisia mistet saudierne to viktige allierte, og de saudiske myndighetene fryktet at dersom demonstrasjonene fikk for stor utbredelse, ville det være en mulighet at uroen kunne spres til deres eget land (Jahner 2012:45).

Stormuftien i Saudi-Arabia fordømte protestene i Egypt og uttalte at ”This chaos comes from enemies of Islam and those who follow them” (al-Qassem 26.02.2012). Da det ble klart at Mubarak måtte forlate presidentembetet, kom en uttalelse fra det saudiske regimet om at de ”welcomes the peaceful transition of power in the Arab Republic of Egypt, and expresses hope in the efforts of the Egyptian armed forces to restore peace, stability and tranquillity” (Murphy 2011). Den første reaksjonen med uforbeholden støtte til Mubarak og hans regime, kom senere til å virke delegitimerende for herskerfamilien. Mange i befolkningen så nå på regimet som en del av en anti-revolusjons gruppe (Davidson 2012:192).

5.1. Forsøk på en saudisk arabisk vår

Den 23. januar 2011 satte en mann fyr på seg selv i Jizan-provinsen i det sørlige Saudi-Arabia i protest mot vanskeligheter med å oppnå statsborgerskap, sterkt inspirert av lignende hendelser i Tunisia og Egypt (BBC 23.01.2011). I de neste to månedene fant det i Saudi-Arabia sted flere hendelser som kunne tyde på at den arabiske våren var kommet til Saudi-Arabia. I februar 2011 ble et par underskriftskampanjer sluppet på internett. *The Declaration of National Reform* krevde en gradvis overgang til konstitusjonelt monarki med en skrevet grunnlov, et uavhengig sivil samfunn, samt lokale valg i provinsene. Før regimet rakk å stenge internettsiden hadde flere hundre mennesker underskrevet, men det er usikkert hvem som stod bak kampanjen (al-Rasheed 2012).

Dagen etter kom en ny underskriftskampanje, *Toward a State of Institution and Rights*, som ble utgitt av en rekke moderate islamister og ungdommer. Kampanjen tok til orde for en valgt nasjonalforsamling, en uavhengig statsminister, slutt på korrupsjon, mer ytrings- og

organisasjonsfrihet og frigjøring av politiske fanger. I motsetning til i den første, var det ingen krav om et konstitusjonelt monarki. I løpet av få dager fikk kampanjen over 5000 underskrifter. Selv om begge underskriftskampanjene ønsket reformer, ble det aldri ytret et ønske om endring av det saudiske regimet. al-Rasheed (2012) mener at det er en viktig forskjell i forhold til i andre arabiske land, for eksempel Egypt og Jemen, der hovedkravet snart ble lederens avgang. Kampanjene tok heller ikke til orde for demonstrasjoner.

Omtrent samtidig dukket det opp en Facebook-gruppe som tok til orde for en ”vredens dag” i Saudi-Arabia 11. mars 2011. Gruppen fikk raskt over 34 000 medlemmer (Abouzeid 11.03.2011). For å forhindre en stor folkebevegelse som følge av engasjementet på sosiale medier, satte regimet i gang en rekke tiltak. Sikkerheten ble styrket i alle de store byene. Samtidig foregikk det en hektisk møtevirksomhet mellom regimet og ledende personer i opposisjonen (Matthisen 2012:635-636). I frykt for hva som kunne oppstå, la regimet stor vekt på å understreke i fredagsbønner at demonstrasjoner ikke var tillatt.

Innenriksdepartementet understreket i en uttalelse den 5. mars 2011 at

the kingdom categorically prohibits all forms of demonstrations, marches, or protests, and calls for them, because that contradicts the principles of the Islamic Sharia, the values and traditions of Saudi society, and results in disturbing public order and harming public and private interests (HRW 2011).

Stormuftien uttalte at islam ”strictly prohibits protests in the kingdom because the ruler here rules by God’s will”³ (Asharq al-Awsat 12.03.2011). Rådet av de øverste religiøse lærde (*hay’at kibar al-ulama*), det viktigste organet for tolkning av islamsk lov og ledet av stormuftien, støttet dagen etter opp om forbudet gjennom utstedelse av en *fatwa*:

Since the Kingdom of Saudi Arabia is based on the Qur’an, Sunnah, the pledge of allegiance, and the necessity of unity and loyalty, then reform should not be by demonstrations and other means and methods that give rise to unrest and divide the community. [...] The Council affirms prohibition of the demonstrations in this country and the legal method which realizes the welfare without causing destruction rests on the mutual advice (Islamopedia 3.10.2011).

5.1.1. ”Vredens dag” mislykkes

Da dagen kom, var det kun læreren Khalid al-Juhani som møtte opp til ”vredens dag” i Riyadh. ”I am here to say we need democracy. We need freedom. We need to speak freely. We need no one to stop our freedom of expression” (al-Juhani 11.03.2011). Selv om han fikk mulighet til å ytre sin mening, ble han senere samme dag arrestert. I februar 2013 ble han dømt til fengsel i et og et halvt år, samt ilagt reisebegrensninger og bøter (Khalid 22.02.2013).

³ Sannsynligvis snakk om en uklar oversettelse. Det er lite trolig at stormuftien mener at det saudiske regimet er innsatt av Gud, det som nok menes er at regimet styrer med bakgrunn i Guds vilje, nemlig *sharia*.

Dermed ble aksjonen omtalt som mislykket i saudiske medier. Talsmann for innenriksdepartementet, Mansur al-Turki, uttalte til *Arab News* (al-Sulaimi, Wahab & Rasooldeen 11.03.2011) at det ikke hadde funnet sted demonstrasjoner noe steder i landet. al-Zaydi, (27.03.2011) fremhever at det i stedet fant sted en økende patriotisme blant befolkningen til både landet og regimet. Det at kong Abdullah bevilget 130 milliarder dollar til økte lønninger, husbygging, finansiering av religiøse organisasjoner og sikkerhetsapparatet, hevder al-Zaydi var en gave til befolkningen på grunn av kongens stolthet over befolkningens tillit til han. Gatene ble ifølge al-Zaydi (27.03.2011), fylt med glede over kongens sjenerøsitet, i stedet for sinne mot et korrumpert regime, noe som har vært tilfelle i andre land. Men det hele var kun politikk som håpet å begrense de forsøk som hadde vært på å få i gang en arabisk vår i Saudi-Arabia, noe som viste seg å være vellykket i forhold til den sunni-islamske delen av befolkningen. Men faktum var at det på den aktuelle dagen, 11. mars, forekom demonstrasjoner i flere byer i Øst-provinsen, der hundretalls av sjiamuslimer deltok (Matthiesen 2012a:637).

5.2. De saudiske sjiaene viser motstand

Allerede den 17. februar 2011 fant den første, stille demonstrasjonen sted i Awamiyya, en forstad til byen Qatif i Øst-provinsen. Demonstrantene ønsket at lokale politiske fanger ble løslatt. Disse ble løslatt noen dager senere, i det Matthiesen (2012a:634), mener er et uttrykk for den usikkerheten regimet i Saudi-Arabia var preget av i denne perioden. Senere i februar forekom flere demonstrasjoner i et antall byer i Øst-provinsen. Fokus fortsatte å være på løslatelse av politiske fanger, og spesielt de ni personene som i 1996 ble fengslet for Khubar-bombingen. Ifølge Amnesty (2011:22-23) skal disse ni personene være fengslet uten verken tiltale eller rettsak. I tillegg skal de ha blitt utsatt for tortur og nektet tilgang til advokathjelp.

Mens sunni-protestene stoppet etter ”vredens dag” og store pengebevilgninger, var ikke dette nok for sjiaene. En del av pengene var øremerket institusjoner der sjiaene tradisjonelt ikke har plass, for eksempel religiøse institusjoner og deler av arbeidslivet (Matthiesen 2012a:636).

Men hovedgrunnen var de saudiske styrkenes inntog i Bahrain 14. mars 2011. Saudi-Arabias beslutning om militær deltagelse i nabolandet ble gjort på bakgrunn av et ønske om å beskytte deres allierte i Bahrain. Men det var også for å demme opp mot landets indre opposisjon, ved å vise styrke. Sjiademonstrantene i Saudi-Arabia ga sin støtte til demonstrantene i Bahrain og gjentok ønsket om at politiske fanger skulle løslates (al-Rasheed 2012). *Arab Times* (18.03.2011) hevdet at det samlet seg over tusen demonstranter i Qatif, mens hele 2500 var tilstede under en demonstrasjon i Awamiyya til støtte for de bahrainske demonstrantene.

De saudiske innbyggerne fikk advarsler om at kritikere av regimet vil bli behandlet som landssvikere, og dermed som fiender av den islamske troen. Religiøse lærde brukte fredagsbønner og andre religiøse samlinger til å sette søkelyset på sjiaene som en mulig femtekolonne for Iran (al-Rasheed 2012). På forsommeren 2011 oppfordret en rekke sjiageistlige og medlemmer av ledende familier i regionen demonstrantene til å stoppe etter møter med guvernøren i Øst-provinsen, Muhammad bin Fahd bin Abdulaziz Al Saud. Oppfordringene fra deres egne, samt mange arrestasjoner og et sterkt sikkerhetsnærvær fra regimet, førte til at demonstrasjonene avtok. Ungdomsstyrken i Qatif, en ledende ungdomsgruppering som hadde vært førende i demonstrasjonene, erklærte 13. mai 2011 at demonstrasjonene skulle stanses for å gi regimet tid til å møte kravene deres (Matthisen 2012:641,643). En rekke demonstranter ble frigitt og tre sjiamoskeer i Khubar, som hadde vært stengt siden 2008, ble gjenåpnet. Men samtidig forekom det fortsatt arrestasjoner av ungdommer som hadde deltatt i demonstrasjonene, og kravet om at de ni tiltalte for Khubar-bombingen skulle frigis, ble ikke møtt (Matthisen 2012:644).

5.3. Sammenstøt i Awamiyya fører til nye spenninger

Spenningene økte igjen i oktober 2011, da det for første gang kom til sammenstøt mellom demonstranter og sikkerhetsstyrker i Awamiyya. Flere innbyggere i byen samlet seg den 2. oktober foran politistasjonen, etter at det hadde kommet rykter om at to eldre menn hadde blitt arrestert for å tvinge to ungdommer til å overgi seg (Matthisen 2012a:645). Regimet kommenterte hendelsen med at det hadde kommet til sammenstøt mellom sikkerhetsstyrkene og en rekke oppviglere (al-Jazeera 22.11.2011). Daværende kronprins Nayif avviste i november 2011 at det forekom protester blant landets befolkning. Begrunnelsen han gav var et sterkt bånd mellom befolkning og lederskap, samt et samfunn preget av stor grad av økonomisk og sosial sikkerhet og stabilitet (al-Naja 01.11.2011). Hvem som dermed stod bak demonstrasjonene nevnte han ikke, men sannsynligvis var dette et forsøkt på å berolige resten av befolkningen etter en periode med store uroligheter.

Kun noen uker senere, 20. november, ble den første demonstranten drept i Qatif (Tanoukhi 24.01.2013). Begravelsen, der over 20 000 deltok, endte som en stor protest mot regimets diskriminering av sjiaer, og for første gang hørtes også rop mot regimets fall (Matthisen 2012a:650). Protesten førte til sammenstøt med sikkerhetsstyrkene, og nye demonstranter ble drept, noe som igjen førte til store demonstrasjoner i de avdødes begravelser. I perioden mellom november 2011 og februar 2012 hevder Matthisen (2012b), at sju sjiaer ble drept av sikkerhetsstyrker i forbindelse med protester. Ifølge egne undersøkelser har jeg kommet frem

til åtte drepte i denne tidsperioden (vedlegg A). Amnesty (2011:41) hevder i tillegg at 300 sjiaer ble arrestert av regimet under protestene i 2011.

I januar 2012 publiserte innenriksdepartementet en liste med etterlysning på 23 sjiaopprørere som skal ha blitt utpekt som ledende i opprørene i Awamiyya (al-Sulaimi & Hawari 02.01.2012). Personene på listen ble oppfordret til å overgi seg selv, og belønninger ble lovet til de som kunne gi informasjon om noen av disse. En jakt på personene på listen var i gang fra regimets side. En talsmann fra innenriksdepartementet uttalte at de ettersøkte personene var del av en ny terrorismebølge som hadde utgangspunkt i Qatif, og at regimet ville “confront it the same way they did with Al-Qaeda” (Saudi Gazette 24.03.2012). Selv om det fortsatte med en rekke små demonstrasjoner i Qatif og andre byer i Øst-provinsen de kommende månedene, førte den økte jakten på demonstranter til at luften gikk ut av demonstrantene. Endelig kunne det se ut til at regimet hadde lyktes med strategien med et stort militært nærvær. Derfor kom neste hendelse som en overraskelse.

5.4. Arrestasjonen av al-Nimr fører til ytterligere eskalering

8. juli 2012 ble den kjente sjiaislamske geistlige Nimr al-Nimr arrestert av regimet. Han ble ansett som en ledende skikkelse for de protesterende, og kom ofte med uttalelser som var upopulære blant regimet (Matthiesen 2012c). Sommeren 2012 angrep han i en tale kongefamilien, og om da nylig avdøde kronprins Nayif, uttalte han “he will be eaten by worms and suffer the torments of Hell in his grave”. Han uttalte at han håpet “may He [God] take their lives, one after the other – the Saud, Khalifa [Bahrain], and Al-Assad [Syria] dynasties” (Memri 2012).

Arrestasjonen av al-Nimr var brutal, og bilder av en skuddskadet mann satte sinnene i kok blant sjiamuslimene, spesielt i hans hjemby Awamiyya. Nye demonstrasjoner brøt ut. Fredelige demonstrasjoner hadde ikke gitt resultater, derfor var det blant en del demonstranter nå åpenhet for å gå til kamper mot sikkerhetsstyrkene. Blant annet ble molotovcocktailer brukt mot offentlige bygninger og politipatruljer, og brennende dekk blokkerte travle veier. Tre demonstranter mistet livet i disse kampene (Matthiesen 2012a:655-656). Da al-Nimr ble stilt for retten i mars 2013, godt over et halvt år etter sin arrestasjon, kom påtalemyndigheten med ønske om dødsstraff ved korsfestelse. Tiltalen gjaldt anklager om hjelp til terrorister og “waging war against God,” som automatisk innebærer dødsstraff i henhold til sharia

(McDowall 27.03.2013).⁴ Iranske medier (Press TV 04.04.2013) meldte noen dager senere om støttedemonstrasjoner for al-Nimr, men av mangel på andre kilder er det vanskelig å konkludere med at disse demonstrasjonene fant sted. Men med tanke på al-Nimrs sterke posisjon blant sjiaene i Saudi-Arabia, hadde det ikke vært overraskende om det var tilfelle.

Snart to år etter utbruddet av demonstrasjonene i Øst-provinsen finnes skuffelse, blandet med små glimt av håp blant demonstrantene. I januar 2013 var antatt antall omkomne som følge av demonstrasjonene femten, med et ukjent, og antagelig mye høyere, antall skadde (Tanoukhi 24.01.2013). Ifølge egne beregninger er antall drepte i forbindelse med protestene 17, inkludert i antallet er også en saudisk soldat (vedlegg A). Protestene er preget av et skille mellom generasjonene over mål, strategi og muligheter for ekte forandring. Det er i hovedsak ungdommer som protesterer, mens de eldre er bekymret for mangel på organisering og program (Wehrey 2013). De seneste månedene har protestene i Øst-provinsen vært preget av bilder og krav om løslatelse av de to sunni-islamske menneskerettighetsforkjemperne, Muhammad Fahd al-Qahtani og Abdullah al-Hamid (Allam 07.04.2013). Dermed kan det virke som om det har skjedd en endring i protestene, men samtidig virker det som om hyppigheten på protestene er blitt mindre. Siden februar har jeg kun kommet over en håndfull rapporteringer om demonstrasjoner, i motsetning til nesten daglige kun kort tid før.

5.5. Ikke lenger kun sjiaene?

Mens sjiademonstrantene fortsetter sine protester mot urettferdig behandling, virker det som om det også foregår en form for oppvåkning andre steder i landet. En interessant utvikling de siste månedene er at det har forekommet protester i Qassim, en konservativ, sunni-dominert provins nordvest for hovedstaden Riyadh. Så sent som i februar ble flere kvinner og barn arrestert etter at de demonstrerte utenfor byrået for etterforskning og påtale i Burayda, Qassims provinshovedstad. Disse ønsket at deres familiemedlemmer, som sitter fengslet uten tiltale, skulle løslates. I markeringen ble bilder av innenriksminister Muhammed bin Nayif bin Abdulaziz Al Saud brent, samt at de ba om hans avgang. I den offisielle versjonen av hendelsen er fokus på at noen kvinner ble fengslet på grunn av en ulovlig samling av mennesker, uten å gå inn på hva årsakene til denne samlingen var (Arab News 12.03.2013). Noen dager senere ble det arrangert en demonstrasjon til støtte for disse kvinnene og barna, der 161 personer ble arrestert, blant annet femten kvinner og seks barn (al-Omran 01.03.2013).

⁴ Resultatet av rettssaken fortsatt ikke kjent.

Innenriksdepartementets talsmann, Mansur al-Turki, kommenterte i mars 2013 (Khan 08.03.2013) at mange av de demonstrasjonene som finner sted er preget av at sosiale medier sprer feilaktig informasjon. Han mener at demonstrasjoner som har basert seg på opplysninger fra sosiale medier, har feilaktig grunnlag. Et eksempel som han trekker frem er at antallet politiske fanger i landet er blitt sterkt overdrevet i slike fora, og at disse arrestasjonene kun gjennomføres når de aktuelle personene nekter å oppløse en ulovlig samling av mennesker i det offentlige rom.

En oppsiktsvekkende hendelse fant sted den 15. januar 2013 da rundt femti sunni-geistlige demonstrerte utenfor kongens kontor. De krevde å få møte kong Abdullah eller hans nærmeste rådgiver, for å vise sin misnøye med at tretti kvinner hadde blitt utpekt til medlemmer av *shura*-rådet, Saudi-Arabias rådgivende forsamling. Selv om avgjørelsen ble godtatt av stormuftien og andre høytstående religiøse autoriteter i landet, fant disse geistlige det som en farlig utvikling for landet (Alsharif 15.01.2013). Det at de geistlige selv bryter forbudet mot demonstrasjoner, og andre former for offentlig uttrykk av ens meninger, er overraskende. Gruppen av geistlige kom med en klar utfordring til regimet, noe som helt klart brøt med den sterke lojaliteten som har vært dominerende i forholdet mellom regimet og det religiøse establishmentet. Men de mest dominante og innflytelsesrike geistlige er fortsatt på regimets side, så sannsynligvis var det snakk om en gruppering med konkurrerende syn i forhold til de andre geistlige.

6. Hva har Iran gjort for å bli oppfattet som en ytre fiende?

They said you shouldn't go to Mecca. Why shouldn't I go to Mecca? Why should we be absent? What reason for? We love Saudis. We are not enemies. Why should we be enemies? The real enemies want us to be enemies. I or they may have made mistakes, but we don't have any enmity. We invite everyone to friendship. We would like to be friends (BBC Monitoring 2012).

Denne kommentaren av Irans president Ahmadinejad kom i forbindelse med spørsmål om han skulle delta ved det ekstraordinære toppmøtet for islamsk solidaritet i Mekka i august 2012.

Historisk sett har forholdet, som jeg tidligere har vist, mellom de to landene vært mer preget av spenning og uenigheter, enn vennskap. Wehrey et. al (2009:ix-x) mener det finnes en kronisk fiendtlighet mellom Saudi-Arabia og Iran, som har gitt seg uttrykk på en rekke områder.

Landene konkurrerer om innflytelse i den muslimske verden, de er konkurrenter på oljemarkedet, samt at det finnes den sekteriske skillelinjen mellom både sunni og sjia, og araber og perser. Slike uenigheter og forskjeller har vært fremtredende i forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran siden den islamske revolusjonen i 1979. Men likevel endrer to lands forhold seg etter hva som til enhver tid skjer både nasjonalt, så vel som internasjonalt.

6.1. Ulike oppfatninger om den arabiske våren

Riyadh var, som tidligere vist, skeptiske til de store omveltningene som skjedde i den arabiske verden i 2011 og 2012. Iran var mer positive, og oppfattet demonstrasjonene som anti-amerikanske og islamsk orientert (Ehteshami 2013:21). Ayatollah Khamenei uttalte at demonstrasjonene var en naturlig følge av den islamske revolusjonen i 1979 (Peterson 04.02.2011). Det iranske regimet så en mulighet til å knytte bånd med land som tidligere hadde nektet å ha et forhold til dem (Jahner 2012:45). Samtidig mener informant A (2013 [intervju]) at ting ikke gikk som Iran har ønsket seg. I mange av landene kom sunni-islamister til makten, og det er uklart hvor vidt disse vil være interesserte i å etablere et forhold til Iran. Positiviteten til den arabiske våren må også sees i sammenheng med massedemonstrasjonene som brøt ut i Iran i 2009. Da president Ahmadinejad ble gjenvalgt, kom det anklager om valgfusk. Men Irans øverste leder Khamenei godkjente valget, og ga sin støtte til Ahmadinejad. I frykt for at demonstrasjonene skulle komme til å true regimet, ble de møtt med store sikkerhetsstyrker og brutalitet. Siden 2009 har forholdene i Iran vært spent, og regimet frykter nye demonstrasjoner (Ehteshami 2013:128,132). Ved å tidlig uttrykke støtte til opposisjonelle i andre land, håpet kanskje regimet å kunne unngå at de opposisjonelle i deres eget land skulle ta til gatene for å støtte opp om demonstrantene.

Terrill (2011:ix) trekker frem at Saudi-Arabia tradisjonelt sett har ønsket at status quo blir opprettholdt i regionen, mens Iran har vært mer opptatt av revolusjonær endring. Dette gjenspeiler i stor grad hvordan regimene først reagerte på den arabiske våren. Likevel er det tydelig at de nasjonale interessene har forrang for en slik generell politikk. Da det var Irans allierte i Syria som ble truet av demonstrasjoner, var det ikke lenger viktig med revolusjonær endring. Dr. al-Rajhi (18.05.2013 [intervju]) pekte på at dette var dobbeltmoralsk fra Irans side. Men dette kan også hevdes er tilfelle i forhold til Saudi-Arabia. Regimet har vært skeptiske til endringer i regionen, men støtter helhetlig opp bak opprørerne i Syria.

Til tross for disse ulike utgangspunktene mente informant A (13.05.2013 [intervju]) at den arabiske våren i seg selv ikke hadde påvirket forholdet mellom de to landene. I stedet pekte han på at forholdet ble dårligere da Ahmadinejad ble valgt i 2005, noe som har fortsatt siden den tid. Det som vil være avgjørende for det fremtidige forholdet har derfor lite med den arabiske våren å gjøre, men alt med det kommende valget i Iran i år å gjøre. Selv om valget vil være viktig for den videre relasjonen mellom Saudi-Arabia og Iran, mener jeg også at det har vært en forverring av forholdet mellom de to landene i kjølvannet av den arabiske våren siden landene har stått på hver sin side i en rekke konflikter.

6.2. Iran om opprørene i Saudi-Arabia

Mediene og regimet i Iran har fattet stor interesse for demonstrasjonene i Saudi-Arabia. Uroen har blitt kalt for en islamsk oppvåkning, noe som bringer tankene til den islamske revolusjonen i Iran (FNA 19.09.2012). Den iranske analytikeren, Sa'dollah Zare'i (17.07.2012), hevder at det foregår en oppvåkning i hele regionen, først og fremst blant sjiaene, og at det som skjer i Saudi-Arabia er en forlengelse av dette:

More than any other place Saudi Arabia is ready for a comprehensive uprising; without a doubt in the months to come Saudi Arabia will see this profound populist and Islamic movement (Sa'dollah Zare'i 17.07.2012).

Denne folkebevegelsen ser han som mulig, blant annet på grunn av viktigheten sjiaene har i landet. Han hevder at "shia sects make up close to 39 percent of the population" (Sa'dollah Zare'i 17.07.2012), noe som utvilsomt ville vært et godt grunnlag for en slik bevegelse, dersom tallene Zare'i legger frem hadde stemt. Også bakvaskelse av den saudiske kongefamilien finner sted. I en artikkel fra *Fars News Agency* (FNA 19.09.2012), Irans statlige nyhetsbyrå, argumenteres det for at kongefamilien snart vil kollapse på grunn av at de er splittet i synet på hvordan staten skal styres. I tillegg hevdes det i artikkelen at majoriteten av det saudiske samfunnet ønsker demokrati, og en mer rettmessig leder. Det blir også påpekt

at demonstrantene har snudd til å demonstrere for Saud-familiens avgang (FNA 16.07.2012). Tvil om det saudiske regimets fremtid forsøkes fremhevet i iranske medier. Så sent som 27. mai 2013 rapporterte den iranske statlige TV-kanalen, *Press TV* (27.05.2013) at den saudiske kongen var klinisk død, og at fremtiden til regimet dermed gikk en usikker tid i møte. Så langt finnes det ingen opplysninger om at denne påstanden er sann.

Ramin Mehman-Parast (FNA 11.07.2012), talsmann for det iranske utenriksdepartementet, uttrykte i juli 2012 bekymring i forhold til Saudi-Arabias ”violent actions carried out by the Saudi forces against religious figures and the population” i Øst-provinsen. I tillegg uttalte et iransk parlamentsmedlem, Ahmad Bakhshayeshi Ardestani at

the Saudis are after sparking conflict between the Shiites and Sunnis in the region and they want to incite Shiites' wrath against Sunnis by detaining the Shiite leaders and suppressing them (FNA 16.07.2012).

Uroen i Saudi-Arabia er blitt mye kommentert i iransk statlig styrt media. Av denne grunn kan det være at myndighetene i Saudi-Arabia blir mer påpasselig i forhold til sjiaene i frykt for at Iran faktisk blander seg inn i landets indre anliggender. Informant D, professor ved kong Sauds universitet (14.04.2013 [intervju]), forteller om det som oppfattes som et iransk ethos: Helt siden Ali ikke fikk makten etter profetens død, har det vært snakk om en diskriminering av sjiaene i forhold til politisk innflytelse i regionen. Som en religiøs minoritet i den muslimske verden ønsker Iran å endre sjiaenes stilling, noe de forsøker å gjøre gjennom å hjelpe sjiagrupperinger i andre land. Dermed oppstår en uro hos regimet i Saudi-Arabia, som også i stor grad gjelder for Bahrain og Jemen.

6.3. Bahrain – sjiademonstrasjoner med iransk sympati

Øystaten Bahrain styres av en sunni-islamisk elite med kongefamilien al-Khalifa på tronen, mens majoriteten av befolkningen, rundt 65 %, er sjiamuslimer (Terrill 2011:19). I februar 2011 brøt det ut demonstrasjoner med krav om innføring av politiske reformer i landet. Demonstrantene, som i hovedsak var sjiaer, ble møtt med brutal maktbruk og massearrestasjoner, samtidig som mange sjiaer og påståtte støttespillere ble fratatt sine jobber. (Ehteshami 2013:148). Regimet klarte ikke å kontrollere demonstrantene, og de måtte derfor be om hjelp fra sine GCC-allierte. Som svar på denne forespørselen ankom om lag 1000 saudiske soldater, og en rekke emiratiske, Bahrain i mars 2011 (Terrill 2011:22). Informant A (2013 [intervju]) hevder at urolighetene i Bahrain slett ikke kan kobles til den arabiske våren. Til det er urolighetene alt for begrenset, og ikke helhetlig som det for eksempel var i Egypt, der han trekker frem at også de kristne deltok.

Iran reagerte på den saudiske militæraksjonen med sinne, og utnyttet situasjonen til å fortsette sin understrekning av hva de mener er et delegitimt saudisk regime (Jahner 2012:46). Irans utenriksminister Ali Akbar Salehi uttalte at ”it is a great mistake that they are committing,” og oppfordret det saudiske regimet til å trekke seg ut av Bahrain før situasjonen eskalerte til det verre (FNA 09.04.2011). Iran har tradisjonelt hevdet råderett over Bahrain, et krav som de gav fra seg i 1971 (Gause 2010:22). Likevel har de en sterk mening om hva som foregår i landet, og det er grunn til å anta at befolkningen i Iran føler en spesiell nærhet til sjiaene i Bahrain, som er av samme religiøse retning som sjiaene i Iran. Dette historiske kravet har ført til at regimet i Bahrain hele tiden har hatt en mistenksomhet overfor Iran, og den brutale behandlingen av demonstrantene ble i stor grad skyldt på frykten for at det var Iran som påvirket de. Blant flere GCC-land kom det også anklager om at det iranske regimet stod bak uroen. Det er uklart om hvor vidt Iran faktisk spilte en rolle for demonstrantene, men Ehteshami (2013:186) påpeker at regimet gikk ut med sin uforbeholdne støtte og sympati for demonstrantene. Dr. al-Rajhi (18.05.2013 [intervju]) peker på at Iran har gitt pengestøtte til en del sjiageistlige i bytte mot at disse skulle oppfordre til økt sekterisk uro. Men at på grunn av tilstedeværelsen av GCC-styrkene, ble Irans forsøk på innblanding forhindret i å bli noe mer.

At Iran fortsatt føler en veldig nærhet og tilhørighet til Bahrain ble klart sommeren 2012 da spørsmålet om en felles GCC-union kom på banen. Lederen for Irans parlament, Ali Larijani, uttalte at ”if Bahrain is supposed to be integrated into another country, it must be Iran and not Saudi Arabia” (al-Jazeera 18.05.2012). Denne uttalelsen fikk sterke reaksjoner, både i Bahrain, men også i Saudi-Arabia. Bahraíns utenriksdepartement fordømte utsagnene og kalte det hele for et forsøk på å blande seg inn i et lands interne anliggender (Toumi 16.05.2012). Saudi-Arabias utenriksminister prins Saud kommenterte at ”Iran has nothing to do with what happens between the two countries, even if it develops into a unity” (Naharnet Newsdesk 15.05.2012). Samtidig mener informant D (14.05.2013 [intervju]) at Iran arbeider for å sabotere den nasjonale dialogen som er i gang i Bahrain mellom regimet og opposisjonen. De vil helst ikke at konflikten skal få en fredlig løsning.

Mens Iran har sympati for en majoritetsgruppe som er av samme religiøse retning som de selv i Bahrain, er situasjonen en annen i Jemen.

6.4. Jemen – konflikt på Saudi-Arabias dørstokk med iransk deltagelse?

I november 2009 ble Saudi-Arabia trukket inn i konflikten i Jemens nordlige Sadah-provins. Houthiene, en zaydisk gruppering, som er en form for sjiaislam svært forskjellig fra

tolverretningen, gjorde opprør mot det daværende jemenittiske regimet. De mente at regimet var korrump, diskriminerende og for nært knyttet til amerikanerne. Opprøret spredde seg til saudisk side av grensen, etter at houthiene anklaget Saudi-Arabia for å tillate at jemenittiske regjeringsstyrker angrep fra nabolandet. Houthiene krysset derfor grensen og angrep noen saudiske landsbyer. Det saudiske svaret kom i form av både land- og flystyrker, men de krysset aldri grensen til Jemen. Dette blir sett på som den største saudiske militæroperasjonen siden Golfkrigen i 1991 (Terrill 2011:17-18).

De saudiske styrkene nådde deres mål, som var å sikre grensene, men houthiene fortsatte kampen mot det jemenittiske regimet. Spenningen i landet økte da det våren 2011 brøt ut demonstrasjoner også i hovedstaden Sana'a. Hovedkravet, at president Ali Abdullah Salih måtte gå, ble innfridd da han fratradte sin posisjon i november 2011. Men dette betød ikke slutten på konflikter i landet. Fraksjoner fra det gamle regimet arbeider fortsatt imot det nye, og ulike opprørsgrupper, som houthiene og sør-bevegelsen som ønsker løsrivelse for Sør-Jemen, spiller en viktig rolle. I tillegg har al-Qa'ida på den arabiske halvøy (AQAP) en sterk tilstedeværelse i landet (Hill og Nonneman 2011:3-4).

Myndighetene i Saudi-Arabia, samt det gamle og nye regimet i Jemen, hevder at houthiene har mottatt, og fortsatt mottar, støtte, trening og materiell hjelp fra Iran (Terrill 2011:17). I januar 2013 ble et skip fylt med våpen stoppet av den jemenittiske kystvakten. Selv om skipets opprinnelse og hvor det skulle, forble ukjent, bekreftet president Abd Rabbuh Mansur Hadi langt på vei at den fremste mistanken var at skipet kom fra Iran (BBC 08.02.2013). Den 9. februar uttalte så den jemenittiske nasjonale sikkerhetssjefen, Ali Hassan al-Ahmadi

such a shipment cannot be made by traders or smugglers [...] Only an official power stands behind it. [...] We have repeatedly urged our brothers in Iran to reassess their stances towards Yemen. They had always denied any interference, but this shipment sadly affirms that they insist on damaging Yemen (AFP 09.02.2013).

Om Iran faktisk har stått bak denne forsendelsen er fortsatt usikkert, men frykten for at Iran gir våpen og ammunisjon til houthiene er stor. Et ustabil Jemen er ikke ønskelig verken for det jemenittiske regimet, eller for Saudi-Arabia. Saudierne er opptatte av at Jemen er stabilt, slik at nabolandet ikke er en fare. Informant D (14.05.2013 [intervju]) påpeker at Iran mest sannsynlig også gir økonomisk hjelp til huthiene. Grupperingen har en stor mengde penger som de blant annet bruker til å kjøpe opp land i provinsen for å sikre seg større landområder. Hvor disse pengene stammer fra er det ingen som vet, selv om det er en utbredt oppfatning i Saudi-Arabia om at disse kommer fra Iran.

6.4.1. Irans pragmatiske interesser

Ehteshami (2013:245) mener at ved å hjelpe houthiene, vil Iran kunne forsøke å utvide deres innflytelse i jakten på å finne Saudi-Arabias svakhet. En artikkel i *Yemen Times* (al-Samei 17.05.2012) hevder at Iran har kontakter i det sørlige Jemen, der flere grupperinger har tatt til orde for løsrivelse. Dr. al-Rajhi (18.05.2013 [intervju]) hevder at både medlemmer av houthiene, og sør-bevegelsen har blitt invitert til Iran for trening og annen hjelp til å yte mer motstand mot regimet. Informant A (2013 [intervju]) mener at Iran har store interesser av å støtte disse grupperingene. Ved å støtte sør-bevegelsen får de tilgang til Rødehavet, som er strategisk viktig med tanke på verdens oljetrafikk. Gjennom innflytelse hos houthiene får iranerne også en tilstedeværelse på grensen til Saudi-Arabia.

I juli 2012 uttalte president Hadi, etter at en antatt gruppe spioner ble arrestert i Sanaa, at Iran måtte "leave Yemen to mind its own affairs" (BBC 18.07.2012). Journalisten Muhammad Jumayh (25.07.2012), bygger videre på denne påstanden. Ifølge hans kilder i landet skal Iran bruke investeringer, handel og vitenskapsprosjekter som måter for å få innpass i det jemenittiske samfunnet. Slike prosjekter skal være en åpning for landet å få oversikt over hva som skjer i Jemen. Likevel er det fortsatt ingen beviser for at disse påstandene er sanne.

I forhold til Bahrain, synes de aktuelle grunnene for Iran å involvere seg i Jemen å være av en mer pragmatisk art. De har ingen nære bånd de til opprørsgruppene som de antas å samarbeide med. Zaydier er langt fra tolvversjiaer, og befolkningen i Sør-Jemen er i hovedsak sunnier. Selv om det ikke er mulig å konkludere med at Iran har en tilstedeværelse i landet, virker frykten for iransk innblanding å være enda større enn i Bahrain. Anklagene mot Iran er av en mer konkret art, noe som i seg selv gjør at landet til en viss grad får mer innflytelse på grunn av den frykten og nervøsiteten det sprer.

6.5. Syria – borgerkrig med Irans hjelp

Syria har tradisjonelt vært Irans nærmeste arabiske allierte helt siden den islamske revolusjonen i 1979. Alliansen har i hovedsak vært basert på tre faktorer; Irans villighet til å forsvare Syria overfor Israel, en felles mistenksomhet til USA og en felles frykt for Saddam Hussein. Disse faktorene har bidratt til å holde en allianse mellom to ulike regimer sammen. Landenes politiske systemer er svært forskjellige, og Irans forhold til landet er i stor grad preget av pragmatiske årsaker (Terrill 2011:26-27). Alawitter, en fjern gren av sjiaislam som har egne hellige skrifter, utgjør den førende gruppen i Syrias politiske liv selv om de kun utgjør 10-12 % av landets befolkning (Vogt 08.10.2012). Siden uroen brøt ut i 2011 har

regimet kjempet iherdig for å beholde makten, noe som er essensielt for deres fortsatte eksistens som maktgruppe i landet.

Saudi-Arabia har hatt et forhold preget av mistillit mot Syria. Syria har tradisjonelt definert seg selv som republikansk og revolusjonært, noe regimet i Saudi-Arabia er skeptisk til. Dermed har regimene hatt lite til felles bortsett fra en felles arabisk historie (Terrill 2011:xi). Likevel tok det lang tid før kong Abdullah kritiserte situasjonen i Syria. I august 2011 kalte han tilbake den saudiske ambassadøren i Syria og sa ”what is happening in Syria is not acceptable for Saudi Arabia” (The Guardian 08.08.2011). Dette var den sterkeste avstandstaking det saudiske regimet hadde gjort så langt under den arabiske våren. Selv om saudierne ikke er positive til revolusjonære hendelser, har de lite å tape på en regimeendring i Syria. Sannsynligvis vil en endring ende med en ny saudisk samarbeidspartner gjennom et sunni-ledet Syria (Ehteshami 2013:22).

Iran er derimot mer nervøse for en regimeendring. I tillegg til å miste en nær alliert, vil Irans tilstedeværelse i Libanon og Palestina der iranerne er viktige støttespillere for henholdsvis *Hizbullah* og *Hamas* også påvirkes. Derfor vil de sannsynligvis være det siste landet som forlater regimet, noe som også har ført til at det er blitt spekulert mye blant verdens stater om Iran har hjulpet regimet i Syria med utstyr, råd om planlegging og teknisk assistanse (Terrill 2011:32-33). På grunn av Saudi-Arabias og Irans ulike utgangspunkt i forhold til denne konflikten, hevder Ehteshami (2013:22) at konflikten i Syria har blitt det ledende kampstedet i regionen for konflikten mellom Iran og Saudi-Arabia, siden et regimeskifte der kan direkte påvirke maktbalansen i regionen.

Konflikten i Syria er således den eneste der det er gjort innrømmelser fra Irans side. I juni 2012 innrømmet nestkommanderende i Irans *al-Quds*-styrke, at iranske soldater var tilstede i Syria. Men det er fortsatt usikkert hva styrkene gjør i landet. Journalisten Daniel Tovrov (04.06.2012) hevder at styrkene gjør alt fra å bistå med treningsteknikker, til å faktisk kjempe side ved side med de syriske styrkene. En talsmann fra de syriske opposisjonelle sier i samme artikkel at iranerne har gitt militser opptrening, samt teknikker og utstyr til kamp, som blant annet skal ha omfattet overvåkningsutstyr og våpen.

Konflikten i Syria er den eneste konflikten jeg har sett på i denne oppgaven der det er blitt bekreftet et iransk nærvær fra iransk hold. Dermed er det fortsatt vanskelig å si om Iran virkelig har en tendens til å blande seg inn i andre lands indre anliggender.

7. Konklusjon

Oppgaven har vist hvordan forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran har blitt mer anstrengt etter utbruddet av den arabiske våren i 2011. Fra Saudi-Arabias side kommer dette mest til uttrykk gjennom å anklage Iran for å blande seg inn i andre lands indre anliggender, inkludert deres eget land. Jeg har vist at det saudiske regimet bygger sin legitimitet i hovedsak på tre faktorer: religiøs, tradisjonell og lykkeskapende legitimitet. Den historiske gjennomgangen har vist at den religiøse legitimiteten har blitt forsøkt truet helt siden den islamske revolusjonen i 1979. Iran mener at de, i likhet med det saudiske regimet, er den rettmessige lederen av, ikke bare den sjiamuslimske verden, men hele den muslimske verden. Denne oppfatningen skaper en naturlig konkurranse om innflytelse i den muslimske verden mellom Saudi-Arabia og Iran.

Den lykkeskapende legitimiteten kan synes å være under stadig mer press på grunn av økonomiske og sosiale utfordringer i samfunnet. En kraftig økende befolkning med stadig høyere arbeidsledighet er en utfordring for den saudiske økonomien, selv om faren så langt ikke er nærliggende. Den økonomiske støttepakken fra kong Abdullah i mars 2011 viste seg å være vellykket i forhold til å motvirke en spredning av demonstrasjonene, med unntak av sjiaene, som mange av tiltakene heller ikke var rettet mot. En utenrikspolitikk som sikrer nasjonens sikkerhet og verdighet, kan også oppfattes som en form for lykkeskapende legitimitet. Myndighetene i Iran har forsøkt å undergrave det saudiske styret i lang tid, noe som har ført til at demonstrasjonene i Øst-provinsen er blitt tillagt stor betydning i Iran. Gjennom å arrestere personer anklaget for å spionere for en fremmed makt, søker det saudiske regimet å vise at de arbeider for å opprettholde denne legitimiteten. Spørsmålet er så om denne legitimiteten er truet ved at Iran forsøker å blande seg inn i Saudi-Arabia og andre arabiske land sine indre anliggender.

Når det gjelder den tradisjonelle legitimiteten Saud-familien har som landets herskerfamilie, er det mulig å spørre om demonstrasjonene utgjør en trussel mot regimets krav om en historisk rett til å styre. Protestene som har funnet sted i landet siden 2011 er ikke enestående i Saudi-Arabias historie, men med tanke på de endringer som har skjedd andre steder i den arabiske verden i denne perioden, er det naturlig at spørsmålet oppstår. Demonstrantene, som først og fremst har vært sjiamuslimer i Øst-provinsen, har tre hovedkrav: løslatelse av politiske fanger, slutt på diskriminering av sjiaer og saudiske soldater ut av Bahrain. Men i de senere måneder virker det som om protestene har spredd seg i omfang. Det har funnet sted

demonstrasjoner for løslatelse av politiske fanger også andre steder i landet, og sjaer har fremmet krav om løslatelse av sunni-muslimske menneskerettighetsforkjempere.

Dermed kan det se ut som om ulike sider ved den saudiske regimelegitimiteten er truet. Når jeg så vender tilbake til de to spørsmålene jeg stilte i innledningen, er det med dette i tankene. Er frykten for en iransk intervensjon eller innblanding i landet så stor at de frykter at Iran vil bruke urolighetene til deres fordel? Eller kan det være slik de saudiske myndighetene bruker Iran som et påskudd for å flytte fokuset bort fra de opprørene som finner sted i landet i frykt for hva det kan føre til?

7.1. Iran en ytre trussel for regimets sikkerhet?

Et regimes fremste frykt vil være å miste kontroll over eget territorium, noe som kan skje enten gjennom intervensjon utenfra eller gjennom en revolusjon innenfra. Er det nå slik at Iran utgjør en trussel utenfra? Ehteshami (21.03.2013 [telefonintervju]) hevder at Saudi-Arabia tradisjonelt har sett på Iran som en trussel. Iran er det landet med størst befolkning i regionen, og har også store naturressurser. Kombineres dette med rivaliseringen om påvirkning i den muslimske verden, ser man fort at det ikke er unaturlig at forholdet mellom de to landene har vært anspent. Hva denne trusselen fra Iran innebærer er et annet spørsmål. Informant A (13.05.2013 [intervju]) peker på at selv om Iran forsøker å bygge opp et våpenarsenal med atomvåpen, er det ikke den militære trusselen som er den mest alvorlige. Sannsynligheten er veldig liten for at det iranske regimet vil gå til direkte angrep på Saudi-Arabia. Det som de saudiske myndighetene frykter, er i stedet Irans påvirkning og destabilisering av regionen.

Som oppgaven har vist er det lite som tyder på at det iranske regimet har stor innflytelse i Bahrain og Jemen. Likevel skal man ikke se bort i fra at det stadig er forsøk fra Irans side for å oppnå en tilgang til disse landene. Dr. al-Rajhi (18.05.2013 [intervju]) hevder at Iran har et sterkt ønske om å destabilisere Saudi-Arabia. Han begrunner denne påstanden ut i fra at Iran har, og har alltid hatt, ambisjoner om å dominere regionen. Saudi-Arabia er kjernen for at dette skal være mulig. Saudi-Arabia er det førende arabiske landet i Golfregionen, og dersom landet blir svekket, skulle det være større muligheter for Iran til å oppnå innflytelse i regionen. Dermed mener han at hele forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran bygger på politiske ambisjoner. Den sekteriske konflikten brukes derfor ofte av Iran for å "serve their interests and destabilize the Gulf countries" (Dr. al-Rajhi 18.05.2013 [intervju]).

Michael Stephens, ekspert på Saudi-Arabia, peker på at et betent saudisk forhold til Iran i dag er en naturlig del av landets politikk: "It's a knee-jerk reaction" (Law 2011). I tillegg hevder Okruhlik (2003:123) at det faktum at dagens Iran er et resultat av en folkelig revolusjon gjør at myndighetene i Saudi-Arabia er mistenksomme til om Iran ønsker en slik revolusjon gjennomført også i Saudi-Arabia. Med tanke på at Iran tradisjonelt har uttalt seg negativt om kongefamilien og dens manglende legitimitet for styre av landet, øker denne mistanken.

7.2. Iran - en indre trussel?

Siden det først og fremst er sjiaene som har demonstrert i Saudi-Arabia har det gjort at det har oppstått anklager om at det er det iranske regimet som står bak. Dersom forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran og forholdet mellom det saudiske regimet og sjiaene sammenlignes, blir det snart tydelig at det finnes en korrelerende utvikling. Som da sjiaene i 1979 for første gang viste motstand mot regimet, sterkt påvirket av revolusjonen i Iran. Michael Stephens trekker frem at det både blant regimet, og i befolkningen, er en utbredt oppfatning om at "they are utterly convinced that the Shia are loyal only to Iran. That fear is deeply engrained and it is not just the hardliners who have it" (Law 2011).

Ehteshami (21.03.2013 [intervju]) mener at det ikke finnes noe som tyder på at Iran prøver å orkestre det som skjer i Øst-provinsen, men at det på grunn av sjiadimensjonen er av interesse for landet. Dette kan forklare den store dekningen som opprørene i Saudi-Arabia har fått i iranske medier. De saudiske myndighetene har heller ikke lagt frem noen beviser for deres påstander om at det er Iran som står bak protestene. Et spørsmål som kan stilles er om Saudi-Arabia ville offentliggjort eventuelle bevis på iransk innblanding. Ehteshami (21.03.2013 [telefonintervju]) problematiserte dette. Dersom regimet har beviser på at Iran blander seg inn i landets indre anliggender, ville en offentliggjøring av denne informasjonen vise at myndighetene ikke har klart å forhindre det. Regimet kan dermed miste tiltroen hos sin egen befolkning på grunn av at de ikke har hatt full kontroll over eget territorium. Tilliten til at de saudiske myndighetene kan garantere for landets stabilitet og sikkerhet i fremtiden, vil da bli svekket sammen med regimets legitimitet.

F. Gregory Gause, anerkjent professor i statsvitenskap med fokus på Midtøsten (2010:247), trekker frem at sterke stater er mer kapable til å dekke en befolknings interesser. Samtidig har en sterk stat større muligheter til å holde andre land utenfor deres interessesfære. Dersom en stat ikke klarer dette, vil den aktuelle staten bli oppfattet som svak. I en svak stat åpner det seg mer for at opposisjonelle kan invitere utenforstående inn for å hjelpe dem i sin kamp.

Informant A (13.05.2013 [intervju]) trekker frem at det er derfor Iran har forsøkt å involvere seg i land som Jemen og Bahrain, som blir oppfattet som et lett bytte når det kommer til mulighetene for å påvirke i landet. Sannsynligvis har det iranske regimet også forsøkt å påvirke Saudi-Arabia, men på grunn av at landet er en mye sterkere stat, mener han at forsøket har mislykkes.

Samtidig er temaet om iransk innblanding i Saudi-Arabia fortsatt sensitivt. Informant D (14.05.2013 [intervju]) understreket at dette var noe han ikke visste noe om, selv om han var ekspert på forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran. Også informant A (13.05.2013 [intervju]) var tilbakeholden da jeg spurte om man kunne si at Iran hadde noen slags innflytelse i Øst-provinsen. Selv om han selv ikke mente det, sa han likevel at det fantes personer som mente at dette var tilfelle. Disse utsagnene kom fra de informantene som var sterkest tilknyttet regimet. De andre var mer åpne for muligheten for at Iran har innflytelse blant sjiaene, spesielt i byen Awamiyya. Informant B, akademiker ved kong Faysals senter for forskning og religiøse studier (13.05.2013 [intervju]), trakk fram Awamiyya som et unntak, der han mener at det finnes en gruppe radikale mennesker som støtter opp om iranske ideer. Dr. al-Rajhi (18.05.2013 [intervju]) støtter denne teorien, men sier at på grunn av at det saudiske regimet har kommet Iran i forkjøpet, er det kun snakk om en indirekte innflytelse gjennom tanker og ideer, og ingen direkte hjelp. Informant C, stipendiat ved kong Faysals senter for forskning og religiøse studier, (13.05.2013 [intervju]) understreker at det kun er et fåtall av sjiaene i Saudi-Arabia som faktisk ser til Iran for hjelp og religiøs inspirasjon. Blant de som har demonstrert skal det bare finnes en liten del, svært radikale mennesker, som ser til Iran. De aller fleste sjiaene vender seg i stedet til Irak.

Dermed har vi sett at det finnes en form for frykt for Iran i det saudiske regimet. Frykten for Iran er hele tiden tilstede. Men er frykten så stor at dette er grunnen til at forholdet til Iran har blitt mer ampert siden utbruddet av den arabiske våren? Jeg mener dette ikke kan forklare alt. Et annet spørsmål er om det saudiske regimet frykter demonstrasjonene som finnes innad i landet så mye at frykten forplanter seg til også å gjelde Iran. For at dette skal være tilfelle er det nødvendig å se på hvor vidt demonstrasjonene utgjør en trussel for det saudiske regimet.

7.3. Demonstrasjoner – en verkebyll for regimet?

Demonstrantene i Øst-provinsen har hele tiden nektet for at de har koblinger til Iran, og viser i stedet til at de har legitime grunner til å demonstrere mot det de mener er diskriminering av landets sjiamuslimer (Sullivan 18.10.2012). Den saudiske menneskerettighetsforkjemperen

Walid Sulays uttalte til Aftenpostens korrespondent, Jørgen Lohne (24.04.2013) på spørsmålet om demonstrantene har en kobling til Iran:

-Merkelig da at ingen er blitt tiltalt for det! Jeg har studert anklagene mot mennesker som er eller har vært fengslet. Ingen av dem skal ifølge påtalemyndigheten ha arbeidet for Irans interesser (Jørgen Lohne 24.04.2013).

Det som skiller demonstrasjonene i Saudi-Arabia fra liknende hendelser i andre land, er at hovedkravet ikke har vært at regimet skal falle, slik tilfellet har vært også i Marokko og Jordan. I stedet er det et ønske om at regimet skal ta i bruk reformer. Fraværet av kritikk mot kongefamilien kan være av taktiske grunner, siden en slik kritikk tidligere er blitt slått hardt ned på. Det at demonstrantene er opptatt av å få økede rettigheter burde heller ikke være uforenlig med det sittende regimet. Samtidig fremhever Dr. al-Rajhi (18.05.2013 [intervju]) at det saudiske regimet har gode relasjoner til de sjittiske lederne i Øst-provinsen, noe som igjen vil føre til at demonstrasjonene sannsynligvis ikke vil få for stor utbredelse. De aller fleste sjiaene hører mer på disse, enn noen få radikale opprørere mener han.

Davidson (2012:191) fokuserer også på utbredelsen av opprørene. Bevegelsene i Saudi-Arabia har vært så små at de ikke har klart å engasjere de store gruppene av befolkningen som er nødvendig for å få igjennom endringer, og eventuelt være en fare for det sittende regimet. Informant A (13.05.2013 [intervju]) mener det er dette skiller Saudi-Arabia fra de andre landene under den arabiske våren. Mens det i Egypt og Tunisia var en bred folkelig bevegelse, har det i Saudi-Arabia først og fremst handlet om sekteriske skiller. Informant C (13.05.2013 [intervju]) peker på at dette virker å være en utvikling som har blitt tydeligere i løpet av den arabiske våren, med Syria som det fremste eksemplet. Det saudiske regimet har vært sterkt nok til å få opposisjonen ut på sidelinjen før oppslutningen om bevegelsene har vokst seg store. Sjiabefolkningen er i seg selv ikke stor nok til å lykkes med separatisme og opprør alene, men de kan utgjøre en kilde til sosial uro (Cordesman 1997:43-44).

Med tanke på omfanget kan det virke som om demonstrasjonene ikke utgjør en umiddelbar fare for regimet. Men et annet spørsmål er om regimet frykter demonstrasjonene. Det faktum at protestene har fortsatt i to år, gjør at regimet ikke kan overse de. Ignorerer de langvarig misnøye, og fortsetter å behandle opposisjonen som iranskstøttet og dermed ikke imøtekommer noen av deres krav, mener Midtøstenforskeren Frederic Wehrey (10.12.2012) at regimet bygger opp under en situasjon de ønsker å begrense. Samtidig er en spredning av uroen til andre deler av befolkningen, for eksempel i hovedstaden Riyadh og Burayda, svært lite ønskelig for regimet. Muligheten for at ulike grupperinger kan begynne et samarbeid, kan

føre til en større, og mer konsekvensorientert bevegelse. Ehteshami (21.03.2013 [intervju]) mener at det ikke finnes en sammenheng mellom demonstrasjoner utført av sjiaer og sunnier, men at demonstrasjonene skjer uavhengig av hverandre. Dermed virker det heller ikke som om frykten for demonstrasjonene er hovedgrunnen til at Saudi-Arabias forhold til Iran har blitt forverret.

7.4. Iran en sydebukk for saudisk konflikt?

Selv om regimet til en viss grad frykter Iran, og også er nervøse for demonstrasjonene i landet, kan det være at grunnen til det forverrede forholdet kommer fra et mer pragmatisk utgangspunkt. Er det at Iran brukes som et påskudd slik at regimet står friere i behandlingen av demonstrasjonene? Samtidig som det har forekommet anklager mot iransk innblanding i Øst-provinsen, har det blitt fokusert på i de nasjonale mediene at fordommer mot sjiaene skal unngås. En slik kampanje kan føres av myndighetene for å forsøke å demme opp om ytterligere diskriminering av sjiaene, som igjen kan føre til misnøye og flere protester.

Den amerikanske kommisjonen for internasjonal religiøs frihet (USCIRF 2012:158) melder at regimet ofte skylder på nasjonal sikkerhet når det kommer til fortsatt diskriminering og hard behandling av minoriteter i landet. De trekker frem at behandlingen av opposisjonelle preges av anklager om blasfemi og frafall for å hindre diskusjoner og debatt. Under arbeidet med sin masteroppgave om hvordan saudiske lærebøker definerer en saudisk identitet, oppdaget Laila Makboul (2012:49-50) at sjiaene ikke nevnes. Hun trekker frem at å ikke nevne sjiaene kan være å foretrekke fremfor å definere en majoritetsgruppe som sjiaene som ”de andre”. En slik merkelapp kan føre til ustabilitet på grunn av uro og misnøye fra sjiaene, samtidig som resten av den saudiske befolkningen kan komme til å ønske å bekjempe denne fienden på egenhånd. Selvsagt har dette også å gjøre med at sjiaene bor i et område som innebærer store økonomiske verdier. Hun peker også på at sjiaene tidligere har vært nevnt i skolebøker, og at dette derfor er avhengig av den politiske konteksten i landet.

Det finnes også en mulighet for at det å rette oppmerksomheten mot Iran, fjerner fokus fra demonstrasjoner utført av sunnier. Disse kan vanskelig knyttes til Iran, og dermed ønsker sannsynligvis regimet å unngå for mye oppmerksomhet rundt de. Eksempler på slike demonstrasjoner er blant annet de som har funnet sted i Riyadh og Burayda. Det er tankevekkende at arrestasjonen av ”spionene” forekom kun kort tid etter en periode med et antall slike demonstrasjoner. Broren til sjeik al-Nimr, Muhammad al-Nimr, uttalte i forbindelse med brorens arrestasjon at arabiske land i Golfen, blant annet Saudi-Arabia,

gjærne bruker Iran som en syndebykk, slik at de kan unngå å ta ansvaret for deres egne problemer (Saloum 12.07.2012). For å fortsatt kunne bruke Iran som årsak for demonstrasjonene, er det viktig å unngå at også andre deler av befolkningen protesterer. ”Redningspakken” fra kong Abdullah i mars 2011 forsøkte å hindre fremveksten av en protestbevegelse blant sunniene, som i likhet med sunniene sliter med en rekke problemer, blant annet høy arbeidsledighet.

Okruhlik (2003:113) påpeker at det å skape en ytre fiende er en effektiv måte å øke populariteten til et regime på. Ved å fokusere på en fare, trekkes oppmerksomheten bort fra viktige interne problemer for en stund. Så kan håpet være at innen fokus igjen skifter, er de interne problemene blitt løst på en eller annen måte.

7.5. Indre stridigheter og Iran.

Er det virkelig slik at det forverrede forholdet mellom Saudi-Arabia og Iran har en sammenheng med de økte indre spenningene siden starten av 2011? Som alltid når det kommer til Saudi-Arabia er det vanskelig å konkludere da det er et svært lukket regime. Mine observasjoner tyder på at det er en viss sammenheng. Selv om det ikke virker som om trusselen fra Iran er blitt noe mer konkret de siste årene, finnes det likevel en innebygd frykt i det saudiske samfunnet. Til en viss grad kan det virke som om denne frykten brukes til å underminere de demonstrasjoner som finner sted i landet, ved å hevde at dette er snakk om enkeltpersoner som arbeider for Iran. Samtidig virker det også som at det saudiske regimet aktivt bruker Iran som en syndebykk når det kommer til demonstrasjonene i landet. Det er lettere å skylde på en utenlandsk makt som forsøker å påvirke enkeltpersoner, enn å ha en protestbevegelse i eget land.

8. Litteraturliste

Abdo, Geneive (2013). *The New Sectarianism: The Arab Uprisings and the Rebirth of the Shi'a-Sunni Divide*. Analysis Paper 29. Washington D.C.: The Saban Center for Middle East Policy at The Brookings Institute.

Abouzeid, Rania (2011). "Saudi Arabia's 'Day of Rage' Passes Quietly", *Time World*, 11. mars. <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,2058486,00.html> [Lesedato 01.05.2013].

AFP (2012). "U.S. says Iran behind cyber attack in Saudi Arabia", *Al Arabiya News*, 13. oktober. <http://english.alarabiya.net/articles/2012/10/13/243475.html> [Lesedato 13.04.2013].

AFP (2013). "Iran 'damaging' Yemen: security chief", *Ahram Online*, 9. februar. <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/2/8/64403/World/Region/Iran-damaging-Yemen-security-chief.aspx> [Lesedato 22.04.2013].

Alhomayed, Tariq (2011). "Has the Shiite star set?" *Asharq al-Awsat*, 1. desember. <http://www.aawsat.net/2011/12/article55244181> [Lesedato 19.03.2013].

Alifta (ukjent dato). "Demonstrations during Hajj in Makkah Al-Mukarramah", *The General Presidency of Scholarly Research and Ifta*. <http://www.alifta.com/Fatawa/FatawaChapters.aspx?View=Page&PageID=1016&PageNo=1&BookID=14> [Lesedato 26.02.2013].

Allam, Abeer (2013). "Saudis round up Shia in spying storm", *Financial Times*, 7. april. <http://www.ft.com/cms/s/0/c728451c-9f76-11e2-b4b6-00144feabdc0.html#axzz2R78CJWDX> [Lesedato 08.04.2013].

Alsharif, Asma (2013). "Saudi cleric protest against appointing women to advisory body", *Reuters*, 15. januar. <http://www.reuters.com/article/2013/01/15/us-saudi-clerics-women-idUSBRE90E00O20130115> [18.03.2013].

Amnesty (2011). *Saudi Arabia: Repression in the Name of Security*. MDE 23/016/2011. London: Amnesty International.

Arab News (2013). "2 jailed women protesters refuse to leave custody", *Arab News*, 12. mars. <http://www.arabnews.com/2-jailed-women-protesters-refuse-leave-custody> [26.03.2013].

Arab Times (2011). "Kuwait Navy set for Bahrain", *Arab Times*, 18. mars. <http://www.arabtimesonline.com/NewsDetails/tabid/96/smId/414/ArticleID/166871/reftab/56/t/Kuwait-Navy-set-for-Bahrain/Default.aspx> [Lesedato 14.04.2013].

Asharq al-Awsat (2011). "Saudi Arabia will cut off any finger raised against it", *Asharq al-Awsat*, 10. mars. <http://www.aawsat.net/2011/03/article55247240> [Lesedato 20.03.2013].

Asharq al-Awsat (2011). "Single protester turns out for Riyadh's 'Day of Rage'", *Asharq al-Awsat*, 12. mars. <http://www.aawsat.net/2011/03/article55247207> [Lesedato 19.03.2013].

Asharq al-Awsat (2011). "Iran's 'playing with fire' statement ignores Tehran's interference in regional affairs", *Asharq al-Awsat*, 2. april. <http://www.aawsat.net/2011/04/article55246954> [Lesedato 19.03.2013].

- Asharq al-Awsat (2012). "Saudi ex-spy says 'all' options open on Iran", *Asharq al-Awsat*, 18. januar. <http://www.aawsat.net/2012/01/article55243549> [Lesedato 20.03.2013].
- BBC (2011). "Man dies after setting himself on fire in Saudi Arabia", *BBC Middle East*, 23. januar. <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12260465> [Lesedato 15.04.2013].
- BBC (2012). "Yemen arrests prompt president's warning to Iran", *BBC Middle East*, 18. juli. <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-18896321> [Lesedato 08.04.2013].
- BBC (2013). "Yemen blames Iran after weapons haul", *BBC Middle East*, 8. februar. <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-21378072> [Lesedato 09.02.2013].
- BBC Monitoring (2012). "President says Iran has no "enmity" with Saudi Arabia", *Access My Library*. 4. september. <http://www.accessmylibrary.com/article-1G1-301633583/president-says-iran-has.html> [Lesedato 04.09.2012].
- Chubin Shahram & Charles Tripp (1996). *Iran-Saudi Arabia Relations and Regional Order*. Oxford: Oxford University Press.
- Cochrane, Paul (2007). "Saudi Arabia's Media Influence", *Arab Media & Society*, ukjent dato. <http://www.arabmediasociety.com/?article=421> [Lesedato 10.03.2013].
- Commins, David (2009). *The Wahhabi Mission and Saudi Arabia*. London: I.B. Tauris.
- Cooper, Andrew Scott (2011). *The Oil Kings: How the U.S., Iran & Saudi Arabia changed the balance of power in the Middle East*. Oxford: Oneworld Publications.
- Cordesman, Anthony H. (1997). *Saudi Arabia: Guarding the Desert Kingdom*. Oxford: Westview Press.
- al-Dani, Abdullah (2011). "Grand Mufti slams Qatif rioters", *Saudi Gazette*, 26. november. <http://www.saudigazette.com.sa/index.cfm?method=home.regcon&contentID=20111126112769> [Lesedato 26.03.2013].
- Davidson, Christopher M. (2012). *After the Sheikhs: The Coming Collapse of the Gulf Monarchies*. London: Hurst & Company.
- Ehteshami, Anoushiravan (2013). *Dynamics of Change in the Persian Gulf: Political Economy, War and Revolution*. London: Routledge.
- Ezilon (2009). "Political map of Saudi Arabia", *Ezilon*, ukjent dato. <http://www.ezilon.com/maps/images/asia/political-map-of-Saudi-Arab.gif> [Lesedato 10.02.2013].
- Fandy, Mamoun (1999). *Saudi Arabia and the Politics of Dissent*. Basingstoke: Palgrave.
- FNA (2011). "Iran's FM Calls Saudi Military Intervention in Bahrain 'Wrong Step'", *Fars News Agency*, 9. april. <http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=9001202295> [Lesedato 08.04.2013].
- FNA (2012). "Iran Deplores Saudi Clampdown on Protesters", *Fars News Agency*, 11. juli. <http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=9103085940> [Lesedato 08.04.2012].

- FNA (2012). "Senior Legislator: Saudi Regime Seeking to Stir Sectarian War", *Fars News Agency*, 16. juli. <http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=9104250186> [Lesedato 08.04.2013].
- FNA (2012). "Saudi Regime Nearing Collapse", *Fars News Agency*, 19. september. <http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=9106241100> [Lesedato 08.04.2013].
- Freedom House (2012). "Freedom of the Press: Saudi Arabia", *Freedom House*, ukjent dato. <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-press/2012/saudi-arabia> [Lesedato 10.03.2013].
- Gause, III, F. Gregory (2010). *The International Relations of the Persian Gulf*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gulf Daily News (2012). "Tehran 'interfering in Arab nations' affairs despite warnings", *Gulf Daily News*, 24. desember. <http://www.gulf-daily-news.com/NewsDetails.aspx?storyid=344291> [Lesedato 10.05.2013].
- Hegghammer, Thomas (2010). *Jihad in Saudi Arabia: Violence and Pan-Islamism since 1979*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hill, Ginny & Gerd Nonneman (2011). *Yemen, Saudi Arabia and the Gulf States: Elite Politics, Street Protests and Regional Diplomacy*. MENAP BP 2011/01. London: The Royal Institute of International Affairs, Chatham House.
- Hopwood, Derek (1982). "The Ideological Basis: Ibn Abd al-Wahhab's Muslim Revivalism," s. 23-35 i Tim Niblock (red.): *State, Society and Economy in Saudi Arabia*. London: Croom Helm Ltd.
- HRW (2011). "Saudi Arabia: Renewed Protests Defy Ban", *Human Rights Watch*, 30. desember. <http://www.hrw.org/news/2011/12/30/saudi-arabia-renewed-protests-defy-ban> [Lesedato 23.04.2013].
- ICG (2005). "The Shiite Question in Saudi Arabia." Middle East Report N°45. Washington D.C.: International Crisis Group.
- Islamopedia. "A fatwa from the Council of Senior Scholars in the Kingdom of Saudi Arabia warning against mass demonstrations" *Islamopedia Online*, 3. september. <http://islamopediaonline.org/fatwa/fatwa-council-senior-scholars-kingdom-saudi-arabia-warning-against-mass-demonstrations> [04.03.2013].
- Jahner, Ariel (2012). "Saudi Arabia and Iran: The Struggle for Power and Influence in the Gulf," s. 37-50 i: *International Affairs Review* XX (3). Washington D.C.: The Elliott School for International Affairs.
- al-Jazeera (2011). "Saudi Arabia blames riots on 'outside forces'", *al-Jazeera*, 4. oktober. <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/10/2011104154541907192.html> [Lesedato 18.03.2013].
- al-Jazeera (2011). "Saud security forces 'fire on protesters'", *al-Jazeera*, 22. november. <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/11/20111121195944732930.html> [Lesedato 18.03.2013].

- al-Jazeera (2012). "Saudi Arabia and Iran: Is trouble brewing?", *al-Jazeera*, 18. mai. <http://www.aljazeera.com/programmes/insidestory/2012/05/201251884419953958.html> [Lesedato 08.04.2013].
- al-Juhani, Khalid (2011). "Where is Khaled? The English-subtitled interview", *Youtube*, 11. mars. <http://www.youtube.com/watch?v=mxinAxWxXo8> [04.02.2013].
- Jumayh, Muhammad (2012). "Iranian Revolutionary Guard escalating activities in Yemen – Diplomatic source", *Asharq al-Awsat*, 25. juli. <http://www.asharq-e.com/print.asp?artid=id30461> [Lesedato 25.07.2012].
- Khalid, Osama (2013). "Lone Saudi Protester Sentenced to 18 Months in Prison", *Global Voices*, 22. februar. <http://globalvoicesonline.org/2013/02/22/saudi-lone-protester-sentenced-to-eighteen-months-in-prison/> [Lesedato 05.03.2013].
- Khan, Ghazanfar Ali (2013). "Ministry's appeal: Ignore rumors, maintain peace", *Arab News*, 8. mars. <http://www.arabnews.com/saudi-arabia/ministry's-appeal-ignore-rumors-maintain-peace> [Lesedato 26.03.2013].
- Lacroix, Stéphane (2011). *Awakening Islam: The Politics of Religious Dissent in Contemporary Saudi Arabia*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Law, Bill (2011). "Saudi crackdown takes on sectarian character", *BBC News*, 14. desember. <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-16052343> [Lesedato 28.02.2013].
- Lippman, Thomas W. (2012). *Saudi Arabia on the Edge: The Uncertain Future of an American Ally*. Washington D.C.: Potomac Books.
- Lipset, Seymour Martin (1981). *Political Man: The Social Bases of Politics*. Baltimore, MD: The Johns Hopkins University Press.
- Lohne, Jørgen (2013). "-Mange her er så frustrerte at situasjonen blir svært spent", *Aftenposten*, 24. april. <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/Mange-her-er-sa-frustrerte-at-situasjonen-blir-svart-spent-7182549.html#.UX7LjJXbavs> [Lesedato 24.04.2013].
- Louër, Laurence (2012). "Shi'i Identity Politics in Saudi Arabia," s. 221-243 i Anh Nga Longva & Anne Sofie Roald (red.): *Religious Minorities in the Middle East: Domination, Self-Empowerment, Accommodation*. Boston, MA: Brill.
- Luciani, Giacomo (2005). "Oil and Political Economy in the International Relations of the Middle East," s. 79-104 i Louise Fawcett (red.): *International Relations of the Middle East*. Oxford: Oxford University Press.
- Mahdi, Wael (2012). "Saudi Arabia Says Aramco Cyberattack Came From Foreign States", *Bloomberg*, 9. desember. <http://www.bloomberg.com/news/2012-12-09/saudi-arabia-says-aramco-cyberattack-came-from-foreign-states.html> [Lesedato 26.03.2013].
- al-Majid, Dr. Hamad (2011). "The Saudi Shiites and the Al-Awamiyah riots", *Asharq al-Awsat*, 18. oktober. <http://www.aawsat.net/2011/10/article55244706> [Lesedato 20.03.2013].
- Makboul, Laila (2012). *Tawhid: konstruksjon av en sann islam i saudiarabiske lærebøker. En analyse av saudisk nasjonal identitet gjennom læren om tawhid*. Masteroppgave. Oslo: Institutt for kulturstudier og afrikanske studier, Universitetet i Oslo.

Matthiesen, Toby (2012a). "A Saudi Spring?: The Shi'a Protest Movement in the Eastern Province 2011-2012," s. 628-659 i *The Middle East Journal* 66 (4). Washington D.C.: The Middle East Institute.

Matthiesen, Toby (2012b). "Saudi Arabia's Shiite Problem", *Foreign Policy*, 7. mars. http://mideast.foreignpolicy.com/posts/2012/03/07/saudi_arabia_s_shiite_problem [Lesedato 24.01.2013].

Matthiesen, Toby (2012c). "Saudi Arabia's Shiite escalation", *Foreign Policy*, 10. juli. http://mideast.foreignpolicy.com/posts/2012/07/10/sable_rattling_in_the_gulf [Lesedato 24.01.2013].

McDowall, Angus (2013). "Saudi prosecutor demands death penalty for Shi'ite cleric", *Reuters*, 27. mars. <http://www.reuters.com/article/2013/03/27/us-saudi-shiite-cleric-idUSBRE92Q0DR20130327> [Lesedato 27.03.2013].

McDowall, Angus (2013). "Saudi Shi'ites fear new unrest after spy arrests", *Reuters*, 10. april. <http://www.reuters.com/article/2013/04/10/us-saudi-shiite-awamiyah-idUSBRE9390EG20130410> [Lesedato 11.04.2013].

Meijer, Roel & Paul Aarts (2012). "Introduction", s. 3-11 i Roel Meijer & Paul Aarts (red.): *Saudi Arabia Between Conservatism, Accommodation and Reform*. Den Haag: Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael'.

Memri (2012). "Saudi Shi'ite Cleric Nimr Al-Nimr Rejoices In The Death Of Saudi Crown Prince Nayef", *The Middle East Media Research Institute*, 13. juli. <http://www.memri.org/report/en/print6517.htm> [Lesedato 16.04.2013].

MOFA (2005). "The Basic Law of Governance", *Ministry of Foreign Affairs*, 16. mai. <http://www.mofa.gov.sa/sites/mofaen/aboutKingDom/SaudiGovernment/Pages/BasicSystemOfGovernance35297.aspx> [Lesedato 27.02.2013].

Murphy, Caryle (2011). "Fall of Mubarak deprives Saudi Arabia of closest local ally", *The National*, 14. februar. <http://www.thenational.ae/news/world/middle-east/fall-of-mubarak-deprives-saudi-arabia-of-closest-local-ally> [Lesedato 16.04.2013].

Naharnet Newsdesk (2012). "Iran Says Saudi-Bahrain Union Plan Deepens Crisis", *Naharnet*, 15. mai. <http://www.naharnet.com/stories/en/40337> [Lesedato 08.04.2013].

al-Naja, Badea Abu (2011). "Crown Prince: No compromise with Iran", *Asharq al-Awsat*, 1. november. <http://www.arabnews.com/node/396811> [Lesedato 26.03.2013].

Niblock, Tim (2006). *Saudi Arabia: Power, Legitimacy and Survival*. London: Routledge.

Nonneman, Gerd (2005). "Determinants and Patterns of Saudi Foreign Policy: 'Omnibalancing' and 'Relative Autonomy' in Multiple Environments," s. 315-351 i Paul Aarts & Gerd Nonneman (red.): *Saudi Arabia in the Balance: Political Economy, Society, Foreign Affairs*. London: Hurst & Company.

Okruhlik, Gwenn (2003). "Saudi Arabian-Iranian Relations: External Rapprochement and Internal Consolidation" s. 113-125 i: *Middle East Policy* X (2). Washington D.C.: Middle East Policy Council.

- al-Omran, Ahmed (2013) "161 Saudi Protesters Arrested in Buraida", *Riyadh Bureau*, 1. mars. <http://riyadhbureau.com/blog/2013/3/buraida-protesters-arrested> [Lesedato 02.03.2013].
- al-Otaibi, Abdullah (2012). "Iran and the Saudi Shiites", *Asharq al-Awsat*, 2. januar. <http://www.aawsat.net/2012/01/article55243748> [Lesedato 20.03.2013].
- Partrick, Neil (2009). "Nationalism in the Gulf States." *The Kuwait Program on Development, Governance and Globalisation in the Gulf States* 5. London: The Centre for the Study of Global Governance.
- Perloth, Nicole (2012). "Cyberattack on Saudi Oil Firm Disquiets U.S.", *The New York Times*, 23. oktober. http://www.nytimes.com/2012/10/24/business/global/cyberattack-on-saudi-oil-firm-disquiets-us.html?pagewanted=all&_r=0 [26.03.2013].
- Peterson, Scott (2011). "Iran's Khamenei praises Egyptian protesters, declares 'Islamic Awakening'", *Christian Science Monitor*, 4. februar. <http://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2011/0204/Iran-s-Khamenei-praises-Egyptian-protesters-declares-Islamic-awakening> [Lesedato 07.03.2013].
- Pomeroy, Robin (2011). "Iran says U.S. plot suspect is anti-Tehran militant", *Reuters*, 5. november. <http://www.reuters.com/article/2011/11/05/us-iran-usa-un-idUSTRE7A41AE20111105> [Lesedato 19.03.2013].
- Press TV (2013). "Saudis renew call for release of Shia cleric Nimr al-Nimr", *Press TV*, 4. april. <http://www.presstv.ir/detail/2013/04/04/296552/saudis-want-release-of-sheikh-nimr/> [Lesedato 14.05.2013].
- Press TV (2013). "Saudi Arabia's King Abdullah clinically dead: Report says", *Press TV*, 27. mai. <http://www.presstv.ir/detail/2013/05/26/305584/saudi-arabias-king-clinically-dead/> [Lesedato 27.03.2013].
- al-Qahtani, Badr & Huda Al-Saleh (2013). "Saudi Arabia Declares Iranian Link to Espionage Cell", *Asharq al-Awsat*, 27. mars. <http://www.aawsat.net/2013/03/article55297075> [27.03.2013].
- al-Qassemi, Sultan Sooud (2012). "Reform in Arab Gulf regimes is unattainable – for now", *the Guardian*, 26. januar. <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/jan/26/reform-arab-gulf-regimes-unattainable> [Lesedato 11.03.2013].
- Ragab, Eman (2011). "How will Saudi Arabia Respond to the Attempted Assassination of al-Jubeir?", *Doha Institute*, 1. desember. <http://english.dohainstitute.org/release/3b3cebc4-692e-42d6-bacb-d9348969f106> [Lesedato 02.02.2013].
- al-Rasheed, Madawi (1998). "The Shi'a of Saudi Arabia: A Minority in Search of Cultural Authenticity," s. 121-138 i: *British Journal of Middle Eastern Studies* 25 (1). London: Taylor & Francis, Ltd.
- al-Rasheed, Madawi (2002). *A History of Saudi Arabia*. Cambridge: Cambridge University Press.
- al-Rasheed, Madawi (2007). *Contesting the Saudi State: Islamic Voices from a New Generation*. Cambridge: Cambridge University Press.

- al-Rasheed, Madawi (2012). "No Saudi Spring: Anatomy of a Failed Revolution", *Boston Review*, ukjent dato. http://www.bostonreview.net/BR37.2/madawi_al-rasheed_arab_spring_saudi_arabia.php [Lesedato 11.03.2013].
- Ross, Michael L. (2001). "Does Oil Hinder Democracy?" s. 325-361 i: *World Politics* 53. Princeton: Princeton University Press.
- Rugh, William A. (1979). "A Tale of Two Houses," s. 58-72 i: *The Wilson Quarterly* 3 (1). Washington D.C.: Woodrow Wilson International Center for Scholars.
- Sager, Abdulaziz O. (2005). "Political Opposition in Saudi Arabia," s. 234-270 i Paul Aarts & Gerd Nonneman (red.): *Saudi Arabia in the Balance: Political Economy, Society, Foreign Affairs*. London: Hurst & Company.
- Saloum, Shahira (2012). "Mohamed al-Nimr: It's About Qatif Not Iran," *Al Akhbar English*, 12. juli. <http://english.al-akhbar.com/content/mohamed-al-nimr-it's-about-qatif-not-iran> [Lesedato 15.04.2013].
- al-Samei, Muhammad (2012). "Conflicting reports on Iran's interference in southern Yemen", *Yemen Times*, 17. mai. <http://www.yementimes.com/en/1573/news/855/Conflicting-reports-on-Iran-s-interference-in-southern-Yemen.htm> [Lesedato 08.04.2013].
- Saudi Gazette (2008). "The story of oil in Saudi Arabia", *Saudi Gazette*, 18. mai. <http://www.saudigazette.com.sa/index.cfm?method=home.regcon&contentid=200805186773> [Lesedato 01.10.2012].
- Saudi Gazette (2011). "King slams acts of 'Fitnah' in Egypt", *Saudi Gazette*, 30. januar. <http://www.saudigazette.com.sa/index.cfm?method=home.regcon&contentid=2011013092468> [Lesedato 07.04.2013].
- Saudi Gazette (2012). "3 cops injured in Al-Awamiya shooting; suspect arrested", *Saudi Gazette*, 24. mars. <http://www.saudigazette.com.sa/index.cfm?method=home.regcon&contentid=20120324120267> [Lesedato 26.03.2013].
- Selvik, Kjetil (2010). "Golfmonarkiene. Mer variasjon enn olje kan forklare," s. 8-19 i: *Babylon. Tidsskrift om Midtøsten og Nord – Afrika* 8 (2). Oslo: Institutt for kulturstudier og orientalske språk.
- Sledge, Matt (2013). "Mansoor Arbabsiar To Be Sentenced In Saudi Ambassador Assassination Plot, Described As Bipolar", *Huffington Post*, 8. mai. http://www.huffingtonpost.com/2013/05/08/mansour-arbabsiar-bipolar_n_3240404.html [Lesedato 23.03.2013].
- SPA (2011). "Ingen tittel", *Saudi Press Agency*, 4. oktober. <http://www.spa.gov.sa/English/details.php?id=931281> [Lesedato 20.04.2013].
- SPA (2013). "al-mutahaddith al-amni bi-wizarat al-dakhiliyya: al-qabd ala adad min al-su'udiyin wal-muqimin bil-mamlaka tawarratu fi a'mal tajassusiyya", *Saudi Press Agency*, 19. mars. http://www.spa.gov.sa/readsinglenews.php?id=1089527&content_id= [Lesedato 23.03.2013].
- SPA (2013). "al-mutahaddith al-amni bi-wizarat al-dakhiliyya: iqaf ashara ashkhas akharin li-tawarrutihim fi a'mal tajassusiyya li-salih ajhiza al-istikhbarat al-iraniyya", *Saudi Press*

Agency, 21. mai. http://www.spa.gov.sa/readsinglenews.php?id=1112621&content_id= [Lesedato 21.05.2013].

Stenslie, Stig (2010). *Saudi-Arabia Inc. Verdens mektigste familiebedrift*. Oslo: L.S.P Forlag.

al-Sulaimi, Muhammad, Siraj Wahab & Muhammad Rasooldeen (2011). "Day of Rage a damp squib", *Arab News*, 11. mars. <http://www.arabnews.com/node/370800> [Lesedato 16.05.2013].

al-Sulaimi, Muhammad & Walaa Hawari (2012). "Arrest warrants issued for 23 Qatif rioters", *Arab News*, 2. januar. <http://arabnews.com/node/402833> [Lesedato 15.05.2013].

Sullivan, Kevin (2012). "Shiite protests pose major challenge for Saudi Arabia", *Washington Post*, 18. oktober. http://articles.washingtonpost.com/2012-10-18/world/35499028_1_shiite-protests-saudi-arabia-saudi-economy [Lesedato 18.03.2013].

Tanoukhi, Naria (2013). "Questions Over Death of Protester In Saudi Arabia's Eastern Province", *Al Monitor*. 24. januar. <http://www.al-monitor.com/pulse/politics/2013/01/peaceful-protestor-killed-in-saudi-arabia.html> [Lesedato 13.02.2013].

Terrill, W. Andrew (2011). *The Saudi-Iranian Rivalry and the Future of Middle East Security*. Carlisle Barracks, PA: Strategic Studies Institute.

The Guardian (2011). "Saudi king recalls ambassador and demands end to Syria bloodshed", *The Guardian*, 8. august. <http://www.guardian.co.uk/world/2011/aug/08/saudi-king-ambassador-syria> [Lesedato 09.04.2013].

Toumi, Habib (2012). "Bahrain condemns Iran's interference in its domestic affairs", *Gulf News*, 16. mai. <http://gulfnnews.com/news/gulf/bahrain/bahrain-condemns-iran-s-interference-in-its-domestic-affairs-1.1023774> [Lesedato 08.04.2013].

Tovrov, Daniel (2012). "What Are Iranian Special Forces Doing In Syria?", *International Business Times*, 4. juni. <http://www.ibtimes.com/what-are-iranian-special-forces-doing-syria-705538> [Lesedato 09.04.2013].

Ulrichsen, Kristian Coates (2011). "Saudi Arabia," s. 63-88 i Christopher Davidson (red.). *Power and Politics in the Persian Gulf Monarchies*. London: Hurst & Company.

USDOJ (2011). "Two Men Charged in Alleged Plot to Assassinate Saudi Arabian Ambassador to the United States", *The United States Department of Justice*, 11. oktober. <http://www.justice.gov/opa/pr/2011/October/11-ag-1339.html> [Lesedato 20.03.2013].

USCIRF (2012). "Annual Report of the United States Commission on International Religious Freedom". *Annual Report 2012*. Washington D.C.: United States Commission on International Religious Freedom.

Vogt, Kari (2012). "Fatwa", *Store norske leksikon*, 14. august. <http://snl.no/fatwa> [Lesedato 25.05.2013].

Vogt, Kari (2012). "Alawitter", *Store norske leksikon*, 8. oktober. <http://snl.no/alawitter> [Lesedato 24.04.2013].

Vogt, Kari (2012). "Sjiaislam", *Store norske leksikon*, 9. oktober. <http://snl.no/sjiaislam> [Lesedato 11.02.2013].

Wagemakers, Joas (2012). "Arguing for Change under Benevolent Oppression: Intellectual Trends and Debates in Saudi Arabia," s. 13-32 i Roel Meijer & Paul Aarts (red.): *Saudi Arabia Between Conservatism, Accommodation and Reform*. Den Haag: Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael'.

Wehrey, Frederic (2012). "Shia Days of Rage", *Carnegie Endowment*, 10. desember. <http://carnegieendowment.org/2012/12/10/shia-days-of-rage/essf> [Lesedato 19.12.2012].

Wehrey, Frederic (2013). "Eastern Promises", *Carnegie Endowment*, 12. februar. . <http://carnegieendowment.org/sada/2013/02/12/eastern-promises/ffmz> [Lesedato 13.02.2013].

Wehrey, Frederic, Theodore W. Karasik, Alireza Nader, Jeremy Ghez, Lydia Hansell & Robert A. Guffey (2009). *Saudi-Iranian Relations Since the Fall of Saddam: Rivalry, Cooperation, and Implications for U.S. Policy*. Santa Monica, CA: Rand Corporation.

Wilson, Peter W. & Douglas F. Graham (1994). *Saudi-Arabia: The Coming Storm*. Armonk, NY: M.E. Sharpe.

al-Yaum (2011). "Karikatir", *Al Yaum*, 25. november. <http://www.alyaum.com/News/art/36627.html> [Lesedato 02.05.2013].

Zare'i, Sa'dollah (2012). "The Minority Facing Collapse in [Saudi] Arabia", *Keyhane Online*, 17. juli. http://www.biyokulule.com/view_content.php?articleid=4980 [Lesedato 09.04.2013].

al-Zaydi, Mishari (2011). "Saudi Arabia is different", *Asharq al-Awsat*, 27. mars. <http://www.aawsat.net/2011/03/article55247030> [Lesedato 19.03.2013].

al-Zaydi, Mishari (2011). "In order not to harm the Gulf's Shia", *Asharq al-Awsat*, 7. april. <http://www.aawsat.net/2011/04/article55246904>. [Lesedato 20.03.2013].

al-Zaydi, Mishari (2011). "Al-Awamiyah: Not a sectarian issue!", *Asharq al-Awsat*, 9. oktober. <http://www.aawsat.net/2011/10/article55244819> [Lesedato 19.03.2013].

Østerud, Øyvind (2005). *Statsvitenskap: Innføring i politisk analyse*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Intervjuer og annen personlig korrespondanse.

Ehteshami, Anoushiravan (2013). *Telefonintervju*. 21. mars.

Informant A (2013). *Intervju*, 13. mai, Riyadh. Akademiker som er tidligere embetsmann med fokus på Saudi-Arabias utenrikspolitikk.

Informant B (2013). *Intervju*, 13. mai, Riyadh. Ledende akademiker ved King Faisal Center for Research and Islamic Studies, hovedfokus innenrikspolitikk.

Informant C (2013). *Intervju*, 13. mai. Kvinnelig stipendiat ved King Faisal Center for Research and Islamic Studies.

Informant D (2013). *Intervju*, 14. mai. Professor i statsvitenskap på King Saud University, og tilknyttet et statlig organ.

Dr. Saleh A. al-Rajhi (2013). *Intervju*, 18. mai. Professor i statsvitenskap og direktør for senteret for amerikanske studier ved Institute of Diplomatic Studies.

Vedlegg

A. Oversikt over opprør:

Perioden januar-mars 2011: opptrapping til ”vredens dag.”

23. januar 2011	Mann setter fyr på seg selv i Samita i Jizan-provinsen i protest mot vanskeligheter med å bli saudisk statsborger.
27. januar 2011	Protester mot dårlig infrastruktur som ble tydelig under oversvømmelser i Jedda.
17. februar 2011	sjaiaaktivister protesterer i Awamiyya for løslatelse av lokale politiske fanger.
24-25. februar 2011	nye protester i Awamiyya om løslatelse av flere fanger. Også protester i Qatif og Safwa som demonstrerte for løslatelse av Khobar-bomberne.
3. mars 2011	protester i Awamiyya og Qatif, nå handlet det også om slutt på diskrimineringen av sjaeene.
4. mars 2011	de største demonstrasjonene så langt i Qatif, de første i Hufuf som en reaksjon på fengslingen av en kjent shaykh fra byen. Første demonstrasjoner i Riyadh – krav om løslatelse av fanger, og mot korrupsjon.
9-10. mars 2011.	Små protester med noen hundre deltagere i Qatif – løslatelse av de ni.
11. mars 2011	”Day of Rage” mislykkes i Riyadh, men forekommer demonstrasjoner i byer som Awamiyya, Qatif, Hufuf, Safwa.

Protester i Øst-provinsen frem til sommeren 2011, da situasjonen roer seg ned.

16-18. mars 2011	tusener protesterer i områdene rundt Qatif mot den saudiske invasjonen i Bahrain, demonstranterer skadet av sikkerhetsstyrker.
25. mars 2011	små protester i Awamiyya og Rabiyya.
1. april 2011	protest i Awamiyya om løslatelse av de ni fangene.
5. april 2011	demonstrasjoner i Riyadh for problemer i arbeidsmarkedet.
8. april 2011	protester i Qatif og Awamiyya med bahrainske og saudiske flagg.

10. april 2011	demonstrasjoner i Jedda og Riyadh over høy arbeidsløshet blant utdannet ungdom.
14-15. april 2011	demonstrasjoner i en rekke byer i Øst-provinsen, bl.a. Qatif og Awamiyya for å vise misnøye med situasjonen i Bahrain, samt krav om økte rettigheter, løslatelse av fangene.
21. april 2011	protester i Awamiyya og Tarut.
29. april 2011	200 mennesker demonstrerte i Qatif, og også i Awamiyya. Krevde svar rundt en av bomberne som antagelig hadde dødd i fengsel.
6. mai 2011	flere hundre demonstrerte i Qatif og flere dusin i Awamiyya til støtte for Bahrain og fangene.
13. mai 2011	protester i Qatif og Awamiyya – trekke ut troppene av Bahrain.
20. mai 2011	protest mot undertrykkingen av sjaene i Bahrain i Qatif.
Mai – juni 2011	kvinner kjører bil.
Juni 2011	kvinner protesterte i Qatif mot fanger som var tatt som følge av demonstrasjonene.
Ny eskalering i oktober 2011 som varer til februar/mars, fortsatt mest sjaer.	
2. oktober 2011	spenningene øker i Awamiyya etter at en mann blir arrestert for å få sønnen til å overgi seg. Kom til sammenstøt som fortsatte i flere dager. Første gang snakk om Iran.
14. oktober 2011	14 skadet i kamper mellom demonstranter og sikkerhetsstyrkene.
20. november 2011	den første demonstranten, Nasir al-Muhaysi, blir drept nær politiets checkpoint. (1)
21. november 2011	I protester mot drapet dagen før, mister en ny demonstrant, Ali al-Filfil, livet. (2)
23. november 2011	23 000 tok til gatene for begravelsene, som ble til en protest mot regimet, death to the al Saud for første gang. To nye drept. (3) (4)
16. desember 2011	over hundre kvinner og menn demonstrerte i Riyadh, og i Burayda, for løslatelse av langvarige politiske fanger.
23. desember 2011	stille protest i Riyadh der en rekke ble arrestert over krav om løslatelse av en omstridt shaykh.

30. desember 2011	40 dager etter martyrenes død, liten demonstrasjon i Awamiyya.
6. januar 2012	200 demonstrerte for å støtte Bahrain i Qatif.
10. januar 2012	demonstrasjoner i Qatif for løslatelse av fanger.
12. januar 2012	Issam Muhammad Abu Abdallah drept av sikkerhetsstyrker i Awamiyya under en demonstrasjon for reform, slutt på diskriminering og løslatelse av fanger. (5)
14. januar 2012	demonstrasjon for arbeideres rettigheter i Riyadh.
16. januar 2012	tusener demonstrerer i begravelsen i Awamiyya.
17. januar 2012	tusener demonstrerte mot drapet i Qatif.
18. januar 2012	demonstrasjonene sprer seg også til Tarut og Saihat for å minnes de drepte og støtte fangene.
22. januar 2012	demonstrasjoner for å minnes de nå fem martyrene i Qatif.
24. januar 2012	et antall demonstranter skadd da de protesterte etter skudd fra sikkerhetsstyrkene.
25. januar 2012	demonstrasjoner i Tarut mot kronprins Nayif.
26. januar 2012	sikkerhetsstyrkene skadet to og drepte, Montazar Said al-Abdil under protester. (6)
27. januar 2012	Protest i Qatif for at styrkene drar seg ut av Bahrain.
1. februar 2012	protest i Awamiyya mot innenriksdepartementet og drapene, og mot diskriminering av sjiaene.
3. februar 2012	demonstrasjon i Qatif som tok til orde for sjiaenes minoritetsrettigheter og sikkerhetsstyrkenes ansvar for å skyte demonstranter.
5. februar 2012	sit-in i Jedda for at den syriske ambassadøren i landet skulle utvises.
9. februar 2012	feiring av profetens bursdag endte i demonstrasjoner for reform og løslatelse av fanger i Qatif. Demonstranten Munir al-Maydani ble drept. (7)
10 februar 2012	Zuhayr Al Said blir drept i protester i Qatif. (8)

13. februar 2012	Al Saids begravelse ble til store demonstrasjoner i Qatif, og i Awamiyya. Videoer viser titusener.
16. februar 2012	kvinner har sit-in i Safwa mot diskrimineringen, og ba om internasjonal oppmerksomhet.
17. februar 2012	flere hundre marsjerte i Qatif for å markere årsdagen til deres protester.
22. februar 2012	protester fortsatte i Qatif, Saihat, Tarut.
23. februar 2012	protester i Qatif og Tarut.
24. februar 2012	demonstranter i Qatif blir skutt på etter at de ønsket ”downfall of the House of Saud”.
2. mars 2012	demonstrasjon mot myndighetene i Rabiyya.
6.-7. mars 2012	kvinnelige studener i Abha protesterte mot urettferdighet, diskriminering og feilbehandling av universitetets sikkerhetsfolk.
10. mars 2012	kvinner i Abha foretar sit-inn, mens mennene ved universitetet protesterte om at lederen av universitetet måtte gå av som følge av en hard behandling av kvinnene som hadde protestert tidligere. Støttedemonstrasjoner forekom i Riyadh, al-Namas, Arar, Qatif og al-Rabeeya.
8. april 2012	kvinnelige student i Tabuk protesterte mot fakultets behandling av de.
12.-13. April 2012	protester i Qatif for løslatelse av fanger.
20. april 2012	demonstrasjoner i Qatif.
27. april 2012	demonstrasjoner i Qatif.
4. mai 2012	demonstrasjoner i Qatif som ønsket at politiet skulle holdes ansvarlig for drapene på demonstrantene.
9. mai 2012	demonstrasjoner i Qatif mot det saudiske nærværet i Bahrain, og de fordømte Saud regimets langvarige undertrykkelse av demonstranter.
18. mai 2012	demonstrasjoner i flere byer, blant annet Qatif og Awamiyya, i protest mot sikkerhetsstyrkene og i solidaritet med demonstrantene i Bahrain.
6. juni 2012	rundt 20 demonstrert på et kjøpesenter i Riyadh for å få utiltalte fanger løslatt.

Arrestasjon av al-Nimr fører til økt sinne blant sjiaene - demonstrasjoner blant sunnier forekommer stadig oftere utover høsten og vinteren. Men det virker som om hyppigheten på demonstrasjonene generelt blir mindre.

8. juli 2012 Shaykh Nimr al-Nimr arrestert, store protester bryter ut i Qatif. Akbar al-Shakhuri, Mohamed al-Filfil og en tredje mann drept i protesten. (9) (10) (11)
10. juli 2012 flere tusener deltok i begravelsen til al-Filfil, og etterfølgende protest mot drapene i Qatif. Noen hundre demonstrerte på Tarut.
11. juli 2012 titusener deltok i begravelsen i al-Shakuri i Awamiyya, og demonstrerte til fordel for Bahrain, og mot Mohammed bin Saud og Saud-familien.
13. juli 2012 protest i Awamiyya som tok til orde for at al-Nimr skulle løslates. Abdallah Jafar al-Ojami drept. (12)
14. juli 2012 protest i Burayda for frigjørelse av politiske fanger.
19. juli 2012 180 filipinske gjestearbeidere startet en sultestreik mot ulovlig rekruttering, dårlig behandling av arbeidsgivere.
23. juli 2012 protest i Burayda mot løslatelse av politiske fanger, og kritikk mot regjeringen.
25. juli 2012 protest i Riyadh for løslatelse av politiske fanger og kritikk av regimet.
26. juli 2012 We are all leopards (nimrs)- demonstrasjoner i Qatif.
28. juli 2012 protester mot regjeringen og for løslatelse av politiske fanger fant sted i Riyadh og Mekka.
30. juli 2012 al-Nimrs kone ble begravet i Safwa, og deltagerne krevde al-Nimrs løslatelse, og at alle sunni og sjia fanger det samme. Og for Bahrain.
1. august 2012 krav om løslatelse av fanger som ble arrestert 26. Juli i Qatif.
3. august en demonstrasjon for menneskerettigheter i Watif endte med at en saudisk soldat, Hussain Zabani, og sjiademonstrant, Hussain al-Qallaf døde i en angivelig skuddveksling. (13) (14)
4. august 2012 ny protest i Qatif.

5. august 2012	tusener deltok i al-Qallafs begravelse på Tarut der de protesterte mot drapet og til støtte for al-Nimr.
6. august 2012	ny protest i Qatif
9. august 2012	protest i Taif for løslatelse av politiske fanger og mot brudd på menneskerettigheter.
13. august 2012	sit-in ved fengsel i Burayda der man ønsket informasjon om hvor enkeltes familiemedlemmer soner.
15. august 2012	demonstrasjoner i Øst-provinsen og i Burayda for løslatelse av politiske fanger.
18. august 2012	sit-in foran fengsel i Dammam for løslatelse av politiske fanger, mest familiemedlemmer.
19. august 2012	ny demonstrasjon utenfor fengselet i Burayda. Omringet av opprørspolitiet. 150 menn og 60 kvinner ble for en kort tid anholdt.
23. august 2012	protest for løslatelse av fanger i Riyadh.
13. september 2012	små protester i Jeddah og Riyadh mot anti-islam filmen.
23. september 2012	demonstrasjon for løslatelse av fanger i Riyadh.
25. september 2012	rundt hundre protesterer for samme sak i Riyadh.
26. september 2012	to menn drept og en hardt skadet etter at sikkerhetsstyrker gjennomførte et hus der en skal ha vært mistenkt for å ”oppfordre til uro.” (15) (16)
27. november 2012	kvinner og barn demonstrerer for løslatelse av fengslede familiemedlemmer i Riyadh.
24. desember 2012	stor marsj i Burayda for løslatelse av fanger.
27. desember 2012	ny protest for løslatelse av fanger i Riyadh.
31. desember 2012	titusener demonstrer i Øst-provinsen etter at en tenåring var blitt drept av statlige sikkerhetsstyrker. (17)
5. januar 2013	28 personer demonstrerte i Burayda for informasjon om deres fengslede slektninger.
15. januar 2013	rundt femti geistlige demonstrerer mot kongens utnevning av 30 kvinner til <i>shura</i> -rådet.

9. februar 2013 demonstrasjon i Riyadh for løslatelse av kvinner som hadde blitt arrestert på grunn av sit-in.
10. februar 2013 demonstrasjon i Qatif som tok til orde for løslatelse av fanger, samt slagord om at sunnier og sjiaer er alle brødre. Også demonstrasjoner i Riyadh og Burayda.
25. februar 2013 protestaksjon i Burayda for frigjøring av politiske fanger, først og fremst kvinner og barn som demonstrerte.
1. mars 2013 rundt 160 personer arrestert i Burayda etter at de hadde demonstrert for løslatelse en del av demonstrantene fra 25. februar som fortsatt ikke var frigjort.
- 4.-5. april 2013 demonstrasjoner i Qatif for løslatelse av al-Nimr etter påtalemyndighetenes ønske om dødsstraff (kun iransk kilde).
17. mai 2013 mann dør etter å ha satt fyr på seg selv i Riyadh etter at han ikke kunne gi politiet tilrekkelig med papirer. Over hundre mennesker demonstrerte senere utenfor politiets hovedkvarter.
20. mai 2013 et tredvetalls kvinner demonstrerer utenfor utdanningsdepartementet i Riyadh med ønsker om heltidskontrakter og bedre lønn og pensjonsvilkår.

B. Karikatur

(al-Yaum 25.11.2011)